

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

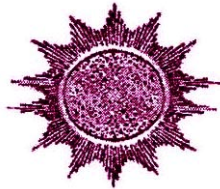
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 42

2020

მთ. რედაქტორი

ალეო ღოღბაია

პოეტი, საქართველოს
მწერალთა და მეცნიერთა
აკადემია „ქაღდუა-
საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაჟოსხაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-849-6 (42 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ღმერთის მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღმქანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ღმერთი და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ღმერთის მომცველი ერთომეუული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთომეუულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმინდება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ღმერთი დასტამებული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნინერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნინერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული კოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნინერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრემიანტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნინერო აკადემიის ვიცე-პრემიანტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბრუნდა დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეშვი, პრეზიდისადმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათთხმეტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითხია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...
კოსმოსში კი...
დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დედამევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად უხევილი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

დიდმა რუსმა მწერალმა ანა ანტონოვსკაიამ თითქმის ნახევარი სიცოცხლე შესწირა გიორგი სააკაძის შესახებ სამართლიანი, დამსახურებული ტილოს შექმნას.

კრიტიკოსი ჯანსუღ ღვინჯილია აღნიშნავდა: „ეროვნებით სხვამ შეხედა და დააფასა გიორგი სააკაძის დამსახურება სამშობლოს წინაშე, ქვეყნის წინაშე. ანა ანტონოვსკაიას „დიდ მოურავში“ პიეტრო დელი ვალე შაჰ-აბასის კარზე მყოფ გიორგი სააკაძეს ეკითხება – „რომელ ქვეყანას უნდა უმადლოდეთ ცეცხლისა და მარმარილოს ესოდენ შეხამებას?“ ცხადია უპირველეს ყოვლისა „დიდი მოურავის“ ავტორი ხედავდა დიდ შვილში ცეცხლისა და მარმარილოს ესოდენ შეხამებას.

თავისი შემოქმედებით ანტონოვსკაიამ აღნიშნა კიდევ დიდი მოურავის განუსაზღვრელი დამსახურე-

ბა საქართველოს სამეფო კარზე. თუმცა საქართველოს ისტორიოგრაფიის იმდროინდელ დონისაგან განსხვავებით, მწერალს რომანზე მუშაობა უხდებოდა მაშინ, როცა ყალიბდება სოციალისტური წყობილება და მისი იდეოლოგია ზენიტში იმყოფებოდა. რაც კინოსცენარშიც იქნა გადატანილი. ამას მოჰყვა ზოგიერთი კრიტიკოსის, მეცნიერისა თუ მწერლის (როსტომ ჩხეიძე, ლევან სანიკიძე, მარიამ ლორთქიფანიძე...) განსხვავებული შეხედულებები ან ისტორიას ჩაბღაუჭებული ფაქტები.

გიორგი სააკაძის მამულიშვილური გულწრფელობა შეურყეველი იყო თუნდაც იმ თხუთმეტწლიანი „ორთათრიანობით“ (სპარსულ-ოსმალურ ჟამსაბრუნავშიც). გულწრფელობა-მეთქი, რადგან სულ სხვა იყო მისი ცალკეული პოლიტიკური ცთომილებანი.

„უადრესად კეთილშობილური და გრანდიოზული იყო მისი განაზრახი „ყოველი საქართველოს“ გაერთიანებისა და აღზევებისა. მაგრამ ამდენადვე უმართებულო და უნიადაგო იყო ამ უკეთილშობილეს განაზრახულობათა განხორციელების გზები და საშუალებები. მას ბავშვის სიწრფელით სჯეროდა, რომ მისი სალოცავი საქართველოს გადარჩენა, გაერთიანება და გამძლავრება სწორედ ქართველი ხალხის მომტრე უცხო ძალების საშუალებით შეიძლებოდა. სწორედ ამ „უბადრუკ წინააღმდეგობათა“ წყალობით, რომ სააკაძის ბევრ თანამედროვეს (ზოგ-

ჯერ ჩვენს თანამედროვესაც) უცხოეთის გზებზე მისი „სამამულიშვილო ძიებანი“ სამშობლოს დაღატად და რენეგატობად ეჩვენებოდათ, ვინაიდან დიდი მჭედელი მშობლიური ისტორიისა სშირად საკუთარ სამშობლოს მოსისხლე „უცხო თესლთა“ ისტორიასაც სჭედდა თავგამოდებით“.

როგორც ისტორიული წყაროებიდან ვიცით, გიორგი სააკაძემ ჯერ ინდოეთში, ყანდაარის დაღამქერისას ისახელა თავი და პირველი შეიჭრა ციხე ქალაქში, შემდეგ ოსმალთა წინააღმდეგ ომში მიიღო მონაწილეობა და ბაღდადის აღებისას გამოიჩინა თავი. მისი გმირული საქმეები ირანში საყოველთაო აღიარებისა და საუბრის საგანი შეიქმნა. მასზე ლექსებს თხზავდნენ, შაჰის სასახლეშიც გაისმოდა მისდამი სახობობოდ მიძღვნილი ლექსები და სიმღერები და ქუჩა-ქუჩა მღეროდნენ. „სააკაძის ნაქმნარი ომი და საქმენი პირველ გმირთავანცა არ თქმულ არს“ – ამბობს მემატიანე.

დიდმა ვაჟა ფშაველამ ხანგრძლივი ფიქრის, სულიერი გამოცდილების დაგროვებისა და დიდი განსჯის შემდეგ, თავის სწორ და ძირითად მოსაზრებაში, ქართველი ერის ცალკეულ უარყოფით თვისებებთან დაკავშირებით დაწერა გამაფრთხილებელი სამკურნალო ლექსი ქრისტეფორე გასტელოს მიერ შესრულებული გიორგი სააკაძის სურათის მიხედვით:

*

„თუ ვერ ვიგუებთ, ვერ შევიფერებთ,
კარგი შვილები რად გვკებადება:
შვილის სიკეთე მშობელს შეშურდეს,
ნამდვილ მშობელსა ეს ეკადრება?
ცრემლები მახრჩობს, ველარას ვამბობ,
კარგის დაღუპვა რად გვენატრება
ჩვენი შვილისა, ჩვენივე ძმისა?
ველარას ვიტყვი,
ვთრთი, მეხათრება,
ჩემო ქვეყანავ, ჩემო სიცოცხლევ,
არ გეკადრება, არ გეკადრება!..“

აქ, ამ ლექსში გენიოსი პოეტის მიერ შთამბეჭ-
დავადაა გადმოცემული სიცხადე, ქართველი ერის
გენეტიკურად, შთამომავლობით თანდაყოლილი უარ-
ყოფითი თვისება, რომლის გაღვივებას, განვითარე-
ბას ხელს უწყობდნენ საქართველოს გარსშემორ-
ტყმული უამრავი მტრები თავიანთი წამქეზებლური
მეთოდებით, რაც ყველა იარაღზე ძლიერი იყო...

და მაინც, საოცარი ქვეყანაა საქართველო, იგი
თანაბარი ფანატიზმით უყვარდათ მუდამ, როგორც
თავის უკეთურ, უღირს შვილთ, ისე ღირსეულთ, სა-
ქართველოს მიწა-წყალზე იყვნენ ყველა ისინი ამი-
რანივით მიჯაჭვულნი. ეს სიყვარული ძვირად უჯდე-

ბოდა ჩვენს ქვეყანასა და ხალხს, ამის მაგალითად დიდი გიორგი სააკაძე კმარა.

ვაჟა ეგრისელის რწმენით, ჩვენს ისტორიაში მრავალი ბნელი კუთხე-კუნჭულია, რომელიც შუქის მოფენას მოითხოვს. ჩვენ ჩვენს ისტორიას ვერ დავივიწყებთ. არცერთი ერი არ ივიწყებს თავის ისტორიას. რა მართებულად ბრძანებდა დიდი ილია: 'ვისაც ისტორია ჰქონდა და იგი დაუვიწყნია, აღარც იმისთანა ერს აქვს მკვიდრად მოკიდებული ფეხი არსებობისათვის საჭიდაოდ. იმიტომ რომ რაც იყო ის დავიწყებული აქვს და, მაშასადამე, რა არის არც ის იცის, არ იცის რაღა გაამაგროს, რისთვის გასწიროს თავი, რას გამოესარჩლოს და რას არა. ასეთ ერს ფეხქვეშ გამოცლილი აქვს ის მაგარი მიწა, იგი თავის ვინაობის რომელსაც ისტორია შეადუღაბებს ხოლმე მამა-პაპათა ნაღვაწ-ნამოქმედარისაგან. წარსული მკვიდრი საძირკველია აწმყოსი მომავლისა, ეს სამი სხვადასხვა ხანა, სხვადასხვა ეამი ერის ცხოვრებისა, ისეა ერთმანეთზე გადაბმული, რომ უმეოროდ წარმოუდგენელია და გამოუცნობია. დავიწყება ისტორიის, თავის წარსულისა და ყოფილის ცხოვრების აღმოფხვრა ხსოვნისაგან მომასწავებელია ერის სულით დარღვევისა და მთლად წაწყმედისაცა“

ვაჟა ეგრისელი ერთ-ერთი ის ქართველი შემოქმედია, რომელსაც ალაფრთოვანებს გიორგი სააკაძის პიროვნება. მისი მხედრული შემართება და სარდლუ-

რი ნიჭიერება აღორძინების, განადიდებს და უმაღლესი რწმენით ადავსებს მის პოეტურ სულს:

*

„ეპიკო,

ოთხი საუკუნე,

ზარს არისხებს როგორც მნათე,

ვეღარ მოიხადა ვალი?!

მაშ?

ქართლს დამეს რად უნათებს

ელვა –

სააკადის ხმალის?“

ამ ლექსში პოეტი პოულობს მარჯვე გამომსახველობით საშუალებებს და წერს სწორი საზომით, მსგავსად მიქელანჯელოსი, რომელიც მარმარილოს ლოდებს იყენებდა. ჭეშმარიტება გიორგი სააკადის შესახებ, როგორც პიროვნებისა და გმირისა, თვით მაშია მოქცეული ჰარმონიის მეშვეობით – გვასწავლის პოეტი.

გიორგი სააკადის ცხოვრების სურათების შექმნა ვაჟა ეგრისლის საკმაოდ უცნაური და საოცარი ოცნებაა. პოეტი მთელი სერიოზულობით, ღირსებითა და ღრმა გაგებით გვთავაზობს გიორგი სააკადის გმირობის ეპიზოდებს:

*

„ეუახლოვდებით თბილისს,
კოლხები,
რომ ვხმობთ „ქართად“.
ჯერ კასპია და სოფლე,
წერს დეკემბერი ზამთარს,
თეთრ პაპირუსზე
თოვლის“.

ეს იდეალიზაცია სხვა არაფერია, თუ არა გაპო-
ეტურება, სულიერი განდიდება, აღორძინება უსაყ-
ვარლესი, უსაზღვროდ ძვირფასი და ახლობელი, გუ-
ლითადი და უკეთილშობილესი ადამიანის მშობლიუ-
რი ადგილების ხედვისა, სევდის ნათელში რომ დან-
თქმულა. საინტერესო ისაა, რომ ამ სურათში „თოვ-
ლის თეთრ პაპირუსზე“ უადრესად მეტაფორულია
და სიზუსტითა და მაღალმხატვრულობით გამოირჩე-
ვა.

ვაჟა ეგრისელის პოეზია ჩვენი უმშვენიერესი
გმირული წარსულისა და უძველესი მხატვრული გა-
მოცდილების ბედნიერი შერწყმაა, სადაც შემოქმე-
დის ვაჟკაცური ენერჯია, პოეტისათვის დამახასიათე-
ბელი მგრძნობიარე და ნაზი ბუნება თავისებურად
ვლინდება. პოეტის თამამი თვალი ჭერეტს და ფარ-
დას ხდის შეუმჩნეველ სილამაზეს. სწორედ ბუნები-
სა და ადამიანის სულის სილამაზე შეერთებული

ვაჟკაცობასთან არის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედების მთავარი თემა.

ისტორიული სინამდვილის, გიორგი სააკაძის დროინდელი ქართული ყოფის ბეჭედი აჩნია ვაჟა ეგრისელის იმ ლექსებს. რომლებიც მან ლეგენდარულ გმირს მიუძღვნა და არანაკლებ ნათელია ის განზოგადებანი, რომლებიც სათავეს იღებენ ზნეობრივ ვალდებულებებში ადამიანისა, რომელიც ყოველთვის წინ უნდა აღუდგეს შურსა და სამშობლოს დაღატკ და ყველგან და ყოველთვის ებრძოლოს მას. გიორგი სააკაძის რთული, ტრაგიკული, წინააღმდეგობით, მოულოდნელი ძრწოლით აღსავსე ცხოვრება თავისებურ გამოძახილს იწვევს პოეტის არსებაში.

პოეტის ლექსები გვიმტკიცებენ იმ ჭეშმარიტ რწმენას, რომ გიორგი სააკაძე იყო სულიერად გაწონასწორებული, მრავალწლიანი ლაშქრობებით გატანჯული, ფარული ომებით თუ გარემოებებით ნაკარნახევი ფერისცვალობით შეჭირვებული პირქუში მხედარი. რომელმაც თავს მოხვეული დიპლომატიით, ცხენზე ამხედრებულმა გაატარა მთელი ცხოვრება და მახვილი ხელიდან არ გაუგდია.

*

„ოსმალეტი?

არც სპარსეთი!

საქართველო იყო შვება და იარა,

იყო მისთვის ეკალიც და ყვავილიც.
სააკადემ შარავზა რომ გაიარა,
მორჩა!

იმ გზას –
სხვა ვერავინ გაივლის“.

პოეტი ლექსის ფერწერულ მხარეს ხშირად საგნის ზუსტად გადმოცემას უქვემდებარებს და მაინც მისი კოლორიტი უაღრესად თვითმყოფადია. პოეტის ეს ლექსი ნახატივით მკაფიოა და ამავე დროს ამ სიტყვებში გამოსჭვივის უდიდესი ჭეშმარიტება. რომ „სააკადის გზას სხვა ვერავინ გაივლის“.

ვაჟა ეგრისელია შეძლო ისტორიული სინამდვილის მისეული აღქმა, შეძლო სრულიად გამოეკვეთა ისტორიული რეალობა. ერთ-ერთ ლექსში პოეტი გადმოგვცემს მეფე თეიმურაზის ერთ „საბრძოლო“ ეპიზოდს. ამ ლექსში პოეტის პესიმისტური განცდებია და მაინც უნდა ითქვას, რომ დიდ ხელოვნებას საფუძვლად უდევს ჰარმონია, და იგია მომნიჭებელი სულიერი კმაყოფილებისა, წონასწორობისა, ამიტომაც უნდა ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელი თავის საუკუთესო ლექსებში უდიდესი მოაზროვნეა:

*

„გამთენიისას ბორგვით და შფოთით,
კასპთან შეჩერდა
„თბილისი-ფოთი“.

მიდამო უცებ თეთრად შეიბურა,
და შეესია ფიფქები თოვლის –
ნოსტეს და ხოვლეს
ფიფქები თუ...
მარბეველნი,
კვლავ გამოუგზავნიან მეფე თეიმურაზს“.

მოხმობილ ციტატაში ისტორიული სინამდვილის რეალობა გადმოცემულია შთამბეჭდავად და საოცრად ორიგინალური და, რომანტიკული ფერებით გამოძერწილი შედარებებით: „ფიფქები თუ მირბეველნი, კვლავ გამოუგზავნიან მეფე თეიმურაზს“. ამ ლექსში ადამიანის მტანჯველი სევდა იკითხება. იკითხება გმირის სატკივარი, მტერთან შებრძოლებით, საშიში მოვლენებით რომ არის ნასაზრდოები.

აქვე ვფიქრობთ, საჭიროა ერთ გარემოებას გავუსვათ ხაზი, რომ ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში შედარებასა და ეპითეტს მუდამ ასაზრდოებს პოეტის სასწაულებრივი ფანტაზია და საოცარი უნარი წარმოსახვისა:

*

„ხელთ შუბთა ტყე აღუმართავთ,
თავზე მუზარადი ხურავთ, –
ქართველ მხედრებს აბჯრიანებს,

ბაზალეთთან

სააკაძე –

სმალში იწვევს თეიმურაზს

და...

ქართლს ტანში აჟრიალებს“.

ან კიდევ:

*

„მახვილაწვდილი და უღმობელი,

აღდგენ დღეები შურისძიებად:

ქართლის არწივი –

ყვავ და ყორნებს გრიგალს გაატანს.

გამძვირვანებულს შევყურებ მხედარს,

და ცრემლნარევი ხმა მომესმის:

„შვილო პაატა“.

ვაჟა ეგრისელმა პოეტური გვირგვინი დაადგა გიორგი სააკაძეს. პოეტისათვის გიორგი სააკაძე ისტორიული მოვლენაა, მისი ერთ-ერთი გაუხსნელი საიდუმლოება. ვინც ამ ლექსებს გადაიკითხავს, დაგვეთანხმება, რომ პოეტი უანგარო გულით, საქმის ცოდნითა და მღელვარებით წერს მასზე და ისტორიულ სინამდვილეზე საერთოდ. ამ აზრით გიორგი სააკაძე ჩვენი ეროვნული გმირის პოეტური აპოლოგიაა.

რამეთუ გიორგი სააკაძის აკვანს, როგორც ბატონი ლევან სანიკიძე ბრძანებს „დედა ისტორიაში“, – ვახტანგ გორგასლისა და დავით აღმაშენებლის აჩრდილები არწევდნენ.

ვინ იცის, რამდენს შერჩა ქვეყნისა თუ ხალხის დაფარული თუ დაუფარავი დაღატი. ხოლო სააკაძეს უნებლიედ თუ რამე შეცდა, იმ ცდომილებამ ყველაზე მეტად თვითონ მას და მის სისხლიერ მონაგარს ავნო. ორი ვაჟკაცი შვილი უყოყმანოდ გასწირა და თვითონაც მთელი წუთისოფელი ჯვარზე ეკიდა სალოცავი საქართველოსათვის...

ვაჟა ეგრისელის სააკაძე ესაა ტიტანური პიროვნება, რომლის ნათელ სახეს საგულისხმო სხივი შეემატა. ლექსი „ველზე მარტყოფის“ სამშობლოსათვის დაცემულ გმირთა ჭეშმარიტ ჰიმნად იკითხება. ვაჟა ეგრისელი თვალს უსწორებს სააკაძის საქართველოს. მისი ღირიკული გმირი სიკეთესა და სათნოებას თესავს.

*

„მამულისათვის დაცემულები,
მტრებიც –
მშობლიურ მიწას ათბობენ,
რადგან მიჰყვებათ ცეცხლი
სამყოფი...“

მთვარე უსინჯავს დაჭრილ მკერდებს
ცაში მნათობებს,
ვით სააკაძე თავის გმირებს
ველზე მარტყოფის“.

განა გმირთა დიდებას და მათ საქმეთა მარადი-
ულობის სულისკვეთებით არაა განსმჭვალული ეს
ლექსი?

პოეტს კარგად ეუწყება შაჰ-აბასის ვერაგობაც.
ტკივა ბაზალეთის ცოდვიანი მიწა. „1626 წლის გვიან-
ნი შემოდგომა, ბაზალეთის ომი. სამგლოვიარო ხანა
ქართული მატინისა“. ქართველები უღეტენ ქართვე-
ლებს. ბაზალეთის ქართველთა სისხლით დარეცხი-
ლი მიწა იარადაა დაჩნეული პოეტის გულში. აქ ხომ
სააკაძის მეომრებთან ერთად ბაზალეთის მიწაში და-
მიწდა დიადი განზრახი „ყოველი საქართველოს“
გაერთიანებისა და აღორძინების“. დიახ, ძმათამკვლე-
ლი ბაზალეთის ომი, უაზრო, სამარცხვინო და უმ-
სგავსო რამე იყო, წყენისა და პატივმოყვარეობის ნა-
ყოფი. თუ აქამომდე მტერს ებრძოდნენ და იმარჯვებ-
დნენ, თუ მარცხებოდნენ, ღვთის ნება იყო, ახლა ერ-
თმანეთს სამკედრო-სასიცოცხლოდ უნდა შებმოდნენ
ღვიძლი ძმები, ქართველს ქართველზე უნდა აღემარ-
თა ხელი. მოძმეთ სამარცხვინო ომი სააკაძის დამარ-
ცხებით დამთავრდა. ბაზალეთთან თითქოს დღესაც
ყრია ქართველობა. ამ უაზრო ხოცვა-ჟლეტის

რეა საუკუნეებში გამოტარებული ქართული სულისა. მესობეა ჭეშმარიტი პატრიოტიზმისა, როგორც დასაბუთება თავისი ხალხის სულიერი და გონებრივი შესაძლებლობებისა. მისი გიორგი სააკაძე დიდების შარავანდედით მოსილი, გამარჯვებული გმირია, რომლის რაშის ჭიხვინი ქართველ ერს მარადისობისაკენ უხმობს:

*

„როს აჩრდილი გაიეღვებს
ველზე –

დიდი მოურავის,

მარტყოფი და ტაშისკარი –

მის წინაშე ქედს კვლავ იხრის.

და...

დილაძე უსმენს მტკვარი,

სააკაძის რაშის ჭიხვინს“.

მტრისთვის სააკაძის მუდამ ალესილი ხმალი, შამხალისა და დაღესტნის ფეოდალებსაც მისწვდა, ისინი შაჰს მზაკვრული გეგმის განხორციელებაში მხარში ედგნენ.

გიორგი სააკაძეს ყიზილბაშნი საკუთარ ჩრდილებად მიწაზე ჰყავდა გართხმული. „ქართლში მოლას ხმა არ ისმის, და კახეთში არ ჩანს ელი, საქართველოს დგას ცისკარი, ლომგულ სააკაძეს

ელის მარტყოფი და ტაშისკარი“, გიორგი სააკაძემ შაჰ-აბასის ვერაგული გეგმები მიმართული ქართლ-კახეთის წინააღმდეგ ხერხემალში გადაამსხვრია და პოეტი შეძრულია ლომგული სააკაძის ბობოქარი ცხოვრებით, რომელსაც ჭეშმარიტების ძიება უქცევია მარადიულ მიზნად. პოეტი თავადაა შეძრული მშფოთვარე ემოციებით, რომელთაც წარმოქმნის არა მდულარე სისხლი, არამედ ბადებს ბობოქარი გონის ნაკერწკლები, მოაზროვნე პოეტური აზრების ჭიდილი. მესამე თვალთ უნდა აღიქვა, რას ძერწავს პოეტი. უფრო მზერის სინატიფე და აღქმის დიდი უნარია საჭირო, რომ გაითავისო პოეტის მიერ დახატული კოლორიტული სურათი:

*

„ოსმალო არა! და არც სპარსელი!
მას მოსაკლავად ქართველი მოსდევს!!!
ელვის უსწრაფეს მიჰქრის იაბო
და საუკუნის წყვდიადს მიაპობს –
სააკაძე და ბედკრული ნოსტე“.

ვაჟა ვერისელის მხატვრულ პალიტრაში შემოგვანათებს ბიბლიური სიბრძნე და სიდიადე, რომ სავსებით ბუნებრივი მეჩვენება პოეტური ამაღლებულობა და უჩვეულობა და ყურებში მიწივის პოეტის ხმა, აღსავსე დიადი რწმენით:

*

„შენს დროშისფერს,
შენს სიმაღლეს,
ვითარც ვახტანგ, ვითარც ცოტნე,
შეეწირა სხვა ათასი,
ქართლის ცაზე რომ ჰკილია,
მზე კი არა,
თავი გახლავთ პაატასი!“

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ფაუსტური

ავს და კეთილს ერთურთისგან,
ქვეყნად ვერვინ დააცილებს,
რადგან ყოფნა _
დაუსრული,
ამირანის და მაცილის _
ბრძოლა არის “ფაუსტური”.

1964

ისევ დედამოკა

რომაელთა დგას შუბთა ტყე,
უსახური სუფევს ბორჯი,
წუსს ტეხურთან დედამოკა,
ჭვრეტს ღამიდან

ციხე-გოჯი:
კოლხური მზის სხივთა როკვას.

1989

მუზების ტაძარი

შავი ზღვა ღელავს და
მძინარე ფაზისთან,
ხმა მესმა ბრძენ ევგენიოსის,
წარსულის ცოდნას
რომ მაძაღებს:
დარჩენილ დღეებს და სიცოცხლეს
მიასებს,
კოლხეთი _
“მუზების ტაძარი”.

1966

თავს გვაწონებს ეს ბუნება

ქალწულივით შიშველ მკლავზე,
აღუბალი –

კვირტს აიცრის,
და ჩვენ არრას გვეუბნება.
თავს გვაწონებს ეს ბუნება:
სამოსს –

როგორ ხშირად იცვლის.

1981

სვეტიცხოველი აღარ ახსენო

თუთარჩელათი და “ფსალმუნებით” –
კოლხეთის დუმილს

ტაბუ ახსენი –

ჩურჩულებს ხორგა...

კივის დარჩელი:

სვეტიცხოველი აღარ ახსენო,

თორემ მარჯვენას

არ შეგარჩენენ!!!

1995

ქვეყანა კოლხ-იბერთა

ითელის ათასწლეულებს,
მითებიდან მოსული
ქვეყანა –
კოლხ-იბერთა,
თუმც ბევრი ჰყავს მოშურნე,
მაინც არ დამიბერდა.

1963

როგორც მენავეთა მოძღვარს

უმზერს ყოფნას და არყოფნას,
ვითარც შავითმოსილ
ორ ზღვას,
ვით იღუმალ ორ დიდ ყურეს!
და ღელვა შენ შემოგყურებს,
როგორც მენავეთა მოძღვარს.

1963

რაა სიცოცხლე

შენ მეკითხები:

რაა სიცოცხლე,

თუ არა ტანჯვა ღმერთკაც იობის?!

გპასუხობ:

არსთა წამით სსენება,

– სიკვდილი?

– არა?

კაცობრიობის,

მცირე სოფლიდან –

დიდ სოფელში გადასვენება.

1966

პარნასისკენ მიმავალს

გადაჰყურებს სივრცეებს –
თავი რომ მოაწონოს,
არსთ გამრიგემ ბედი კი,
სადღაც ბნელში მიმალა,
მაგრამ ის არ აშორებს
თვალს,
გზას უსწორ-მასწოროს –
პარნასისკენ მიმავალს.

1962

ხან თეთრი მოსავთ და
ხან შავები –
ღრუბლებს და ელვით ცას აწივლებენ
და მთებს და ღრეებს
თავს აფარებენ,
ვერრა გავიგე მე ამ წვიმების,
ვერცა ღრუბლების
და ვერც ქარების.

1987

გედეონის საწმისი

უცებ მიწყდა ნაპირთან –
ზვირთთა აყალ-მაყალი,
ზღვას სხივები აწვიმს მზის,
და კრთის –
მოსეს “მაყვალის”,
გედეონის “საწმისი”.

1967

ცხოვრების დიად აზრით დატვირთულ
დიდ მატარებლებს

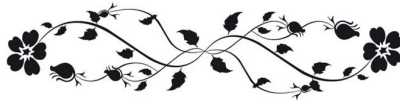
დაატარებენ

/ადრე კი არა, გვიან ნაგები/.

შენი ლექსების ლაშქარ სტრიქონთა,
ფოლადის,

მაგრამ დამტკრეული ღიანდაგები.

2000

შენი ხსოვნა

მონახნახე ცა ჰგავს ქალაქს
და მთვარეა,
ვით არბატი,
დრო მიწაზე მიჰქრის განა?
შენი ხსოვნა _
აქ ნიადაგ დაფარვატებს,
ნისლი მოსავს სიფრიფანა.

1976

ღვას აღმართული

იცის,
იმ ერთმა არსთაგამრიგემ,
თუ სად იწყება ქორონიკონი,
ჩემი კოლხურის,
ჩემი ქართულის,
და ჩემი ლექსის ყველა სტრიქონი, –
მეტაფორების მაღალ სვეტზე
ღვას აღმართული.

1995

მარადისობის ცისფერ ნაპირთან –
წამით გვაბრუნებს
ჟამთა მორევი,
მერე მზის შვილნი, ასე კარგები.
ცის ტოტებს ვწყდებით
მეტეორივით,
ვეცემით მიწას და ვიკარგებით.

1990

იწყეს რეკვა ზარებმა

სადღაც,

ღამის ტაძარში –
იწყეს რეკვა ზარებმა,
ვუმზერ ნაცნობ ალაგებს,
და “იქ” გასამგზავრებლად,
ბარგ-ბარხანას
ვალაგებ.

2004

პონტოს ზვირთნი იხსენებენ,
წუხილით და
დიდ ოხვრით:
სალმანასარ-ასურთ მეფემ,
ვით დალაშქრა დიაოხი
და მიიღო –
“ძღვნად ცხენები”.

1997

რადგან ამქვეყნად სიცოცხლედ მოხველ –
თეთრ აფრიანი
 მთოვარის ნავით,
უნდა ნიადაგ, სიკეთეს თესდე,
გჯეროდეს, ყოვლის
 წარმხოცი უამი
ვერრას დააკლებს შენს ციცქნა ლექსებს.

2001

ველოდები იმ წუთებს,
კართან მდგარი მიმწუხრის,
წლებით გადანარიცი,
როცა მოვა არყოფნა
და ვით შეყვარებული –
თვალს რომ თვალში
გამიყრის.

2004

ვაინახეპი

ისტორიის ბილიკებზე –
არვინ უწყის, თუ რამდენი,
უი! ნახეს,
ვაი! ნახეს,
ჰკითხეთ კოლხთა ჩამომავლებს:
/ძურძუკ-ღლიღვებსა და მალხებს/
პონტოს ზღვიდან გადმორეკილ –
ძველ კოლხურ ტომს –
ვაინახებს.

2003

გამთენიისას ვარსკვლავები
სადღაც წასულან,
ჩანს მთვარე –
ღამის დანატოვარი
და სხვა არავინ,
ტალღები ჩუმად მიმოდინ,
ვითა მსტოვარნი
და შიშველ ნაპირს –
დუმილს პარავენ.

1985

დიღემა

სხვა ხეებზე უფრო ადრე,

რად ეცემა

მუხას მეხი?!

ეს კი მრავალ კითხვას ბადებს,

შიშს რატომ გვრის გზას

ხმა მეხრის,

ან წყალს მეთევზეთა ბადე?!

1993

აპე

მტერს და დუშმანს ებრძოდა
და არავის მონებდა,
უფლის ნებით ნაკემსი,
თვალს გეჭრის –
ოქროს მონეტა
კოლხთა მეფე –
აკესი.

1994

ხელახო

რადგანაც ვიშეით...
და დედების ვართ დანაბადი,
სხვა გზა არ არის...
 ლოცვით და შიშით,
უნდა ავიკრათ გუდა-ნაბადი,
რა ვქნათ!
ცხოვრება თუ არ გვეთმობა,
 ჩვენი სიცოცხლით,
 ჩვენი სიკვდილით,
ხელავთ? ბუნება როგორ ერთობა.

1979

ხაშეფსუტის მუმი

გადაუქროლებს მეტეორი უსასრულობას
და გაანათებს ჩაბნელებულ

ათასწლეულებს,

რომელიც მეფეს ყრმასთან ამონებს,

ცაში ვარსკვლავთა –

დიდი ბუმი.*

და დგას ღრუბელი –

პირამიდა ტუტანხამონის,

გამხმარი მთვარე –

ხაშეფსუტის არის მუმი.

1964

* ბუმი – (ინგლ.) აურზაური.

მბალობელი ცაცხვი

გადაჯღაბნის ცას მშიშარა ელვა,
ტყეს შეაკრობს –
შეკივლება ტურის,
ვიღაც უხმობს: ვო, თეონა,
თეუ!
მწუხრი ღებება: ვუსმენ გულისყურით,
შაშვს კი არა,
ცაცხვს, გალობად ქცეულს.

1987

კამათლები

სადღაც გარბიან,
ყალყზე დგებიან,
ვითა კვიცები გაუხედნავი,
აქ – შაში მიმზერს
და იქ – იაქე,
მაგრამ თვალები ველარ ხედავენ,
გაბრუებულნი ჟინის
თრიაქით.

1961

არესის მანდაკება სპარტაში

შორს ჩანს კოლხთა ასპარეზი,
დიდ ღელვის ზღვა
და ყურე,
სპარტაში რომ დგას არესი,
ისიც თურმე კოლხეთიდან –
წაუღიათ დიოსკურებს.

1966

ვიცი, რომ ცხოვრება,
მატარებელია –
ჩქაროსნული,
ბოლომდე მიიყვანს გზა იღბლიანს,
წლები – ფოლადია ჩამოსხმული,
სიცოცხლე –
სიკვდილის ყალიბია.

1961

ობლად დარჩენილ წიწილებივით,
ვართ უმწეონი და
შესაბრალი,
რაც მოგვცა ღმერთმა,
ისიც, უცებ წაგვართვას ლამის,
როგორც იზრდება,
უმოკლდება მოზარდს შარვალი,
ისე,

დღითიდღე გვიმოკლდება
აქ ყოფნის უამი.

2001

არის დიდი სამეფო

აწ არ შეცვლის სამისნო,
არც შატილის, არც დელფოს,
და დღეს მიწა იბერის,
არის დიდი სამეფო –
სიკვდილის და სიბერის.

1993

**ხობის და პალიასტომის
ღვთისმშობელს**

„XX საუკუნის 20-30 წლებში
საქართველოში 2000-ზე
მეტი ტაძარი იქნა განადგურებული“.
გაზეთებიდან

ვით მურვან-ყრუმ,
ზოგმა ვაი ქართველმა,
ცის ტაძარში აუქნია ღმერთს ხელი,
ქუსს და ელავს... უფლის
რისხვას შიშობენ.
შენდობას სთხოვს ფოთელი
და კემხელი,
ხობისა და პალიასტომის ღვთისმშობელს.

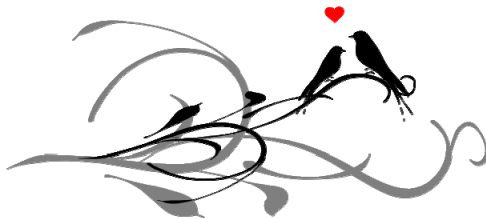
1998

სიტურფის ნერგი

ჩემი სიცოცხლის მწვანე მინდორი –
 გადაიქროლეს მზის ჭიხვინით
 დღეთა კვიცებმა,
 მათი ფლოქვების ოქროს მტვერი –
 მე საგზლად მერგო,
 და კვლავ მადარდებს, ეს პაწია
 სიტურფის ნერგი,
 სიყვარულის ხედ, ნეტავ როდის
 გადაიქცევა.

1994

როგორც გალილეელი

ვითარც ჩვენი წინაპრები,
კვლავ ამაყად დგანან მთები,
ცისქვეშ ღამის მათეველი,
შენ კი სიტყვით –
კურნავ სნებას,
როგორც გალილეელი.

1986

ვარ ბედნიერი

სიმყუდროვეს ხეს,
ვარსკვლავები,
რომ არ გაკრიფონ,
კვლავ ფხიზლობს მთვარე,
ღამის ებგური,
წუხს სიყვარული, მზეზე ხნიერი,
მიწაზე არა, ცაში მეგულვი,
შენ სიშორის სიახლოვით
ვარ ბედნიერი.

1961

თვალს ჩაუკრავს მიწას ელვა
და როცა ცა ჩაახველებს,
მაშინ ქარი იღლიაში –
მძინარე ზღვას უყოფს ხელებს,
და მართლვარე ზვირთთა ჯიქნებს,
მუჭში იმწვევდევს და ახელებს.

1960

ფასიანე

ზღაპრულ ფაზის ქალაქთან –
ბებერ უამს ვეომები,
წლები – ათასეული,
კვლავ ძალუმად ფეთქავენ.
და ვჭერეც: წვანან ღომები,
ფერხით –
მზით შემოსილი,
ფასიანე ღმერთქალის.

1968

სათაფლიასთან

ასი ათასწლეული –
თითქოს ერთურთს მიასკდა,
ზანზარს ვისმენ მიწის,
და მე სათაფლიასთან –
მილიარდი წლის წინ –
ვხედავ ბოლო დინოზავრს,
როგორ მოწყდა ყინწი.

1970

გაუხედნავი კვიცები

შიშს ჭიხვინებენ ქარები –
გაუხედნავი კვიცები.
და როგორც სოფლის ბაღლები,
ცის ოქროს ჭიშკარს აღებენ –
მთიები გაუფაციცებით.

1968

ღამე ფშავში

პირქუშად დამდგარ სალკლდიდან,
 ისმის კენესა და ხროტინი.
 მთვარის შუქზე ჩანს ფერდობი –
 სუფთად თავგადახოტრილი.
 ცის ფულუროდან ვარსკვლავი,
 თვალს აბრიალებს ჭოტივით.
 ღამეს ცა ხელში უჭირავს –
 მცინარე ატმის ტოტივით.
 გზად, ვიღაც მგზავრი იმღერის,
 წვეთავს ფშაური მოტივი.
 და მეც მცხეთამდე არავგი
 მომდევს, მომძახის,
 მომტირის.

1961

ხეები

ხეები მიტედილია მიწას –
ფესვების ღურსმნებით
და ყველაფერი ეყურებათ.
ხეები ყველაფერს უსმენენ –
ფოთლების –
დაცქვეტილი ყურებით.

1958

ეჰ, საუკუნე თითქმის გავიდა,
მოგონებები
რომ კვლავ გგზაფრავენ.
მაინც კარგი ვართ! –
რომ წიწამურთან –
ილიას მოკვლის
დიდი სირცხვილი,
ვერაფრით რომ ვერ დავასაფლავეთ.

1964

მგოსანო

რაც გამჩენმა დაანათლა მგოსანს,
არაფერზე არ ამბობდა უარს.

იყო ლოთიც,

უხეშიც და პიწკიც.

ხან ღმერთს ჰგავდა, ხანაც იაგუარს.

შვილი იყო ცის კი არა, მიწის.

სიკვდილს მაინც ველარ შეეგუა,

მიტომ კარი მიუხურა ცხვირწინ.

1992

ჩემი წარმოსახვების ციხე-კოშკში

ნახავენ:

ყამარსა და ამირანს,

ღევებს,

მზეთუნახავებს.

ზღაპრიდან და ლეგენდიდან –

მოსულებს და წვეულებს:

ცამცუმს, ბადრის, უსუპის

და მათ ათასწლეულებს.

აუსრუდლათ ყოველი, თუ ვინ რამე

ინატრა,

ჩემი წარმოსახვების –

ციხე-კოშკთა ბინადართ.

1959

ველარ აჩერებს ჟამთა დინებას,
თუმც მოწყალების
 ღამაზ დასავით,
თავს დასტრიალებს კაცის გენია.
მაინც ღღეები, სადღაც დასავლით,
 ღამეებად კვლავ მიიქცევიან.

1969

სიყვარულო

სიყვარულო! –

სანატრელო,
დღესაც შენთვის მიღის ომი
/მოკვდავთ აღრეც გვიომია/.

მოწმე არის აპოლონი,
ჰექტორი და
ქიონია.

1959

ბუნება

ვერ ეკარება სათოფედ –
ავითვალი და

ავსული;

დედა სათავე იგია –
მომავლისა და წარსულის.

ბუნება დიდი წიგნია, –
მზის ოქროს ყდაში ჩასმული.

1964

განია არქიპოვი

სამმაგი ჯაჭვით,
ორნახადი ჭაჭის არაყი, –
ხან ღვინო იყო მისთვის,
ხან წყალი!
მოლექსე,
ლოთი, ის არქიპოვი,
აქ არ ეღირსა შვებას საწყალი,
ნეტავ ვიცოდე,
იქ თუ იპოვის.

1982

ხმა იღუმალი

იღუმალი ხმის –
გადმოჩქევს ჩანჩქერი:
– აღეკი!

გეყო, ძმაო, ძილი.
აწ ვერაფერი შეგაჩერებს,
მარადისობის ხარზე ამხედრებულს –
ლაო-ძივით.

1997

კავკასიონი

კაცობრიობის სიყვარულის –
კლდეს მიჯაჭვული
გმირის მოდგმა ვარ,
და მიხარია,
ზეცას მკერდი რომ შეუნგრია:
კავკასიონი –
დედა-მიწის ოქროს ფარია,
მყინვარწვერი კი –
ვერცხლის შუბია.

1988

რადგან მოვედით,
ჩვენს აქ ყოფნას
უამი ცბიერი,
დღისა და ღამის უსვამს შალაშინს.
ჩვენი სიცოცხლე –
ნახევარზე მეტი ძილია.
და როცა ვკვდებით,
მაშინ ვიღვიძებთ,
სულ სხვა მხარეში,
სხვა ქვეყანაში.

2001

ასტროლოგიით

ხარ მნათობთა მეუფე
/აღარაფერს ვამეტებ/
უსამანო სივრცეში გიღვას –
მთვარის ლოგინი.
იქიდან ჭერებტ პლანეტებს,
უცხო ასტროლოგიით.

2004

მარადიული, ვითარც ნათელი,
იმათი სული –
ელვად უვლის ცას,
რომელთ გაუწყრა აღრე გამჩენი.
თითქოს ისინი გაზაფხულისას
იების სახით –
ყინვით დამზრალი
თითებს აჩენენ.

1991

ციცინათელა

ვარსკვლავებიდან წვეთავს მირონი,
სვეტიცხოველთან –

ცაა კაშკაშა:

მთაზე ჯვარი დგას,

ახლოს ჩანს მცხეთა.

და... ამირანმა უფალს ცეცხლი

როგორ წარსტაცა,

ციცინათელა ამბავს ჰყვება

ნაწყვეტ-ნაწყვეტად.

1962

ბჰაბავაღ ბიტა

ვით დღე, ღამიდან,

სიკვილიდან –

სიცოცხლე მოღის –

სხვა სიღურჯეთი.

და მე, როგორც პოეტი

/სისხლის ყველა უჯრედით/,

მკვდრად ქმნილ ყოფნას ყოველთვის, –

არ ყოფნიდან ვუჭერებდი.

2002

ნილოსი და ფაზისი

აუღარი თუ დარია,
ღამით მნათთა დაწერილს,
ღღე –
ბეჭედი აზის მზის:
რომ ღვიძლები არიან
ნილოსი და ფაზისი.

1966

სიცოცხლე

გულხელდაკრეფილ მთვარის არფიდან –
სხივი,

ჩიტვით უცებ აფრინდა,

რომელსაც სულ სხვა,

უცხო ფერი აქვს

და ღამაზია, როგორც ფერია,

სიცოცხლე მაინც არაფერია,

რადგანაც იშვა ის არაფრიდან.

1984

იიდან და ენძელიდან

მამლის ფრთებით შემოხაზულ
ეზო-კარში,
როს დაიწყო გლეხმა თესვა,
ესიამოვნა მენძელს დიდად:
გაზაფხულის ხმა რომ ესმა,
იიდან და ენძელიდან.

1969

გამოხნდა მტრელი,
და ამინდები,
უცებ ზღვიდან თუ
ციდან მოფრინდა.
და ათასეულ წელთა იქიდან
ვჭვრებ:
სულ პატარა,
და სულ დიდები,
ქალაქები რომ მოდის სოფლიდან.

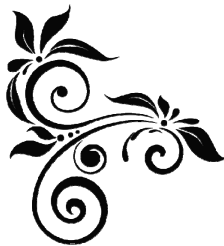
1962

ვითარც ყივჩაღი

მუხრანის ბოლოს,
ვითარც ყივჩაღი,
შემომეყრება არყოფნა ბეცი.
იქნება ცრემლი,
დარდი და გლოვა,
მაგრამ მე ვიცი,
ქართული ზეცით,
„ჩემდა უმჯობეს,
შემდგომად მოვალს“.

2001

სიძერის ტოტზე იჯდა შაშვივით
და ცას ვარსკვლავებს

წყვეტდა გალობით,

ჟამთა გრიგალმა ვერ წააქცია.

ჭაბუკს სიცოცხლე –

მუდამ წყალობდა,

მოხუცს სიკვდილმა ზურგი აქცია.

2004

ქაუი

პატარძალივით მორცხვი და ჩუმი
და მოქათქათე,

ვითარცა აფრა,

მოულოდნელად პატარა ქაფი,
ნიავის ნავით მოადგა ნაპირს,
ერთი შემხედა და!

უცებ გაქრა.

1958

იბობოქრეს და ბოლოს ქარებმა,
ზვირთთა ყანწებით
 ზეცა დაღიეს –
სანამდე ელვა სივრცეს გაჭრიდა.
და მერე მწუსრმა ლურჯ დასაღიერს
ბაღლინჯოსავით მზე მიაჭყლიტა
 და ვარსკვლავებით ცა დააბრმავა.

1960

არმაზ და ზადენ

მცხეთის კარს –

უით და ვაით,

და შიშით ვზარდე,

ვით რწმენა მოგვთა და მნათეთა:

გაციმ და გაიმ,

არმაზ და ზადენ –

წარმართი ღმერთები ქართველთა.

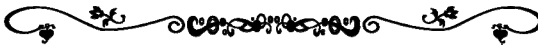
1963

კოლხეთი იყო სამოთხე

ადამმა ევა აქ დაბადა
თავის ნეკნიდან
და კოლხეთი იყო სამოთხე,
რომლის არპოვნის მდაგავს ღაღარი.
„იას“ და „აიას“, ვითარც ტროას
მაინც „ამოვთხრი“,
კოლხი წინაპრის –
მტვრით დაფარულ კვალში ჩამდგარი.

1961

დასაველით მიჰქრის შავი ღრუბელი,
რომელსაც თვალში უნთია ეღვა,
და მიჭიხვინებს, ვითარცა კვიცი.

ქარის ხმა ისმის,

ორივე ვღელავთ,
თუ რატომ ვღელავთ, მე და ზღვამ
ვიციოთ.

1961

მისთვის დღე იყო, –
 ღამის წყვდიადი,
უშიში იყო, ვითარც უხორცო.
ცად დაფრინავდა ფრთების გარეშე.
როგორც პოეტი, იყო ფხიანი,
 აი, ამიტომ, ვით მდინარეში,
პოეზიაში გადაეშვა თავფეხიანად.

1962

დღისა და ღამის მღვრიე სამანთან,
ცეცხლმოდებული მზე მოჩანს
ნაღმად.

ქარი, ქარიშხლის ტყუპისცალია.
ეს მე ვარ, ჩემო,
ის ლურჯი ტალღა,
რომელიც საღ კლდეს მიენარცხა და
იქვე მწყერივით სული დაღია.

1995

გაჩენის დღიდან ცას შევციცინებ,
ბედის ვარსკვლავი ქრება,
ციმციმებს.
თუმცა ღრუბლები ფარავს უხეში.
მიწა მძიმეა,
ვერ ავიტან მიწის სიმძიმეს,
მსურს ყოფნა
მთვარის სიმსუბუქეში.

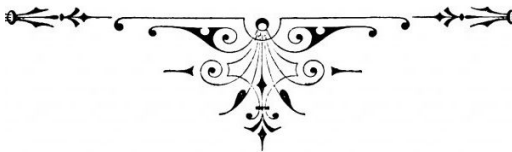
2002

სიყვარულის მტევანი

ლოცვის ბილიკს მიყვები,
მარად მისი ერთგული,
ორგვლივ არის ქაოსი,
გზა არის უტევანი.
და სადღაც იქ მეგულების –
სიყვარულის მტევანი.

1963

გვიღვას თვალეზო

ჩვენ ერთად ვიყოთ,
როგორც ყოველთვის,
ხელიდან აღარ გამომეცალო,
ერთურთის ნახვის მონატრება
გვიღვას თვალეზოში.
და როცა წავაღოთ, ჩემო,
მხარი რომ არ გვეცვალოს,
ჩაკვიდლოთ ხელი ჩვენ ერთმანეთს
იქ – სხვა მხარეში.

2004

მარილზე მიხვალ აღზევანს

დავითისა და მეფე თამარის

მიერ,

ათასჯერ ხელ-ფეხ შეკრული

სატანა,

ნეტავ ვინ აღაზევა?

სამშობლოვ ჩემო!

მართლაც ბედკრული!

ნუთუ მარილზე მიხვალ აღზევანს?!

1993

იმედი

ყოფნის გადაღმა იქ –
არყოფნაში,
არავინ იცის, რა ამინდია.
და კაცთაგანი ამას არც არკვევს.
სიკვდილის გზაზე –
მოხუცები ერთად მიდიან,
სიცოცხლეებად რომ დაბრუნდნენ
უკან ცალ-ცალკე.

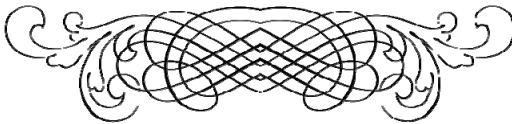
1991

თენება და ღამება

როგორც უფალს ენება,
მაცხოვარს ეამება,
ისე ერთურთს მისდევენ –
ცის და მიწის მშვენებად:
თენება და ღამება,
ღამება და თენება.

1988

მზე ბავშვივით იმალება,
თოვლ-ჭყაპი კი
წარსულ უამთა,
ქარებს მიაქვთ მუჭით რა.
მარტის კართან –
დამდგარ ზამთარს,
სული კბილით უჭირავს.

2003

არაქაური უბერავს ქარი...

ცა – სამჭედლოა,

ელვა – გრდემლია.

ბოლავს და ბოლავს ღრუბელი მწარე,
ღმერთს ეწვის თვალი.

მზე –

ღღის ცრემლია,

და ღამის – მთვარე.

1958

ხეთური და ხათური

შვიდი ათასწლეულის იქით
მოჩანს უფსკრული,
საიდანაც ხმა ისმის –
ხეთური და ხათური,
იელვებს ეტრუსკული.
მე კი კოლხურს დავეძებ, –
ბნელში ხელისფათურით.

1958

ფასიანეს ქანდაკება

„ფაზისში რომ შედიხარ, მარცხნივ
აღმართულია ფასიანეს ქანდაკება“.
არიანე¹

ფაზისში მდგარ ფასიანეს²,
ანგელოზნი დანატრიან...
სხვათა კარი,
თუმც მოვხურე,
მაინც ისმის ტკბილ-კოლხური:
დია, – დედა,
ნანა-დია!

¹ არიანე – რომაელი მწერალი (II საუკუნე)

² ფასიანე – ფაზისელი ღმერთქალი

სულო! –

ცად ამადლებულო,
აბა, ჩემს უკეთ ვინ იცის,
რომ გტანჯავს ყოფნა – ტიალი.
გარეთ ედემი გიყვავის,
შიგ ჯოჯოხეთი ტრიალებს.

1993

ბერძნობა და კელტობაც

ხუთიათასწლეულის მიღმა,
სამხრეთ ევროპის
და იქ მცირე აზიას,
კოლხები რომ სახლობდნენ –
წარწერები ქვაზეა.
ცაც და მიწაც წარგვტაცეს –
ბერძნობაც და კელტობაც,
ჩვენი კვალიც დაფარეს –
დავიწყების ბელტებით.
პირინეის კუნძულზე,
რა ქნან ჩვენმა ბასკებმა?!
მიტომაა, გული რომ
არჯალ წარსულს ასკდება.

1966

მაწვალებს ზეცის უსასრულობა
და მთვარის სიზმრებს

ვერ ვიცილებ.

მტრობას და სიძულვილს მბრალებს –
დამ-დამით,

ვარსკვლავთა სიცილი,

ყოფნა და არყოფნის ნაპრაღი.

1986

ცხენისწყალთან

შუბის ტარზე დგას მნათობი
და თიბათვეს დაუბერტყავს
ცხელი კალთა.

ცელი გდია,

დარტობილი ჩანს მერული
და მდინარე ცხენისწყალთან –
მიდის,

მოდის, სიმღერები იმერული.

1980

დასაბამიდან მოდგმას ადამის,
ზეგარდმო ძალა
იცავს მთებური.
მზე დაჩახახებს სიცოცხლის ყანას,
ვთქვათ, იძრა მიწა,
გაედვიძათ მიცვალებულებს
და რომ წამოდგნენ,
დედამიწა ეყოფათ განა.

1979

პეგასიც და ბუცეფალიც

როგორც იქნა დავიურვე
და ფლოქვებზე –
სულ სხვა ფერის,
დავაჭედე უკვე ნალი,
და მზადა მყავს
გასაფრენად,
პეგასიც და ბუცეფალიც.

1957

ვითარც შეექლოთ,
 წუთისოფლის
წიეს ჭაპანი
და დამაშვრალნი, აწ იხრდილებენ –
 არდავიწყების –
ცაცხესა თუ ბულოს,
და გარდაცვლილი მამა-პაპანი,
ჩემი ლექსების ქოსმახებში
 ცხოვრობენ მხოლოდ.

1999

რიპო, ლილე, შაბაშ-რერა

კოლხური ცის დიდ დარბაზში,
ვარსკვლავებით გაჩაღებულს –
მთვარე უზის ღამის კერას.
და დილაძდე უთვალთვალებს:
რიპო¹, ლილე,²
შაბაშ-რერა.³

1962

¹ რიპო – სინათლის ღვთაება (სვან)

² ლილე – სინათლის ღვთაება (სვან)

³ შაბაშ – მზე (სვან) შაბაშ – დღის სინათლე (აქად)

ის ყველგან არის!

ჭექა-ქუხილით,

ცაში წესრიგი რომ დაამყაროს

/ღრუბლის ფაფრიან – ელვის რაშებს,

ის სულ ხედნიდა/.

შენ კი პირველქმნილს –

ხედავ სამყაროს –

გადმოწერილს თუ გადმოღებულს

უფლის დედნიდან.

1994

ვერხვი, ოლე

„კლდეზე ვდგავარ თეთრი ვერხვი“.
აღიო მირცხულავა
შენ ღიახვის კლდეზე დგახარ“.
გიორგი ლეონიძე

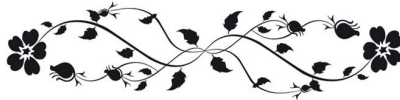
პოეზიის საღ კლდეზე დგას:
კოლხეთს – „ვერხვი“,
კახეთს – „ოლე“,
და დრო-ჟამიცი აშარია,
მაგრამ ღმერთი არ გამოლევს,
ჩემს მამულში –
მაფშალიებს.

1987

დღის ბოლოს კი არსთგამრიგე
და ლანდები სხივოსანთა
ქართული ცის სიანკარეს,
მხოლოდ სულებს ღვთისმოსავთა –
სხვას,
არავის მიაკარებს.

1998

ახალი მიწარე

მოგონებიდან თუ წარსულიდან –
ჩუმი სიმღერა

ისმის მეხრეთა,

სოფლის შუკებში ახლა ბინდდება
და ახალ მთვარეს

როცა შეხედავ,

კვლავ წარმართივით მუხლებზე მდგარს
ლოცვა გინდება.

1961

ბაღში მდგარ ციცქნა აღუჩებს,
ყინვები ფრჩხილებს აძრობენ,
ხოლო მზე –
განთიადამდე,
მწუხრის კერასთან მიმოყრილ –
ვარსკვლავთა უსმენს გალობას.

1975

ცამეტური

ჭაღარა თმებს გამოუჩენს –
ბნელში დამღვარ აკაციებს,
სხივთა კრთომა ცამეტური*
ტანში უცვებ გააციებს –
შეკივლება ღამეს, ტურის.

1957

* – ცამეტური – ბადრი მთვარე

მდგარი პონტოს ზღვის სანაპიროზე,
ვით ხე სიცოცხლის –
მზით დახუნძლული,
ხელს ვუქნევ შორეულ –
მახლობლებს.

უამთა ზღვის მიღმა მოჩანს
ხსოვნის თეთრი კუნძული, –
სადაც ჩემი წინაპრები სახლობენ.

1961

ა ხ ს ი ლ ი

ქართველებს ჩასძინებიათ!!!

რა ვქნა,

რომ ველარ ვაღვიძებ,

ვით დიდგორს შევეკრათ კამარა.

და უამს, ვითარცა თამარის,

ხელი

კვლავ ვიკრათ მახვილზე.

1991

რომ ვეღარ იცნონ,
სახეს უმშვენებს,
დღისით – მზის,
ღამით – მთვარის სათვალე,
და არის ყოვლის დამამხობელი.
წამით არ გვეტოვებს
და გვითვალთვალებს –
დაუძინარი ჩვენი მტერი
და ახლობელი.

2000

ვერ დავხსნები

ოთხფენად ფარავს მტვერი –
ოთხი ათასწლეულის,
უფლის სავანეს,
ქვეყნის სამოთხეს.
ხმა მესმის სანის, ჭანის, მესხების.
სანამ, ვით ტროას,
მე „აია“-ს აღარ ამოვთხრი,
რა ვქნა,
კოლხეთის ისტორიას
ვერ დავხსნები.

1963

ცის ქუჩაში ქარი კვლავ ყრის –
დრუბლის ნახშირს
დამკლავებით.

სადღაც დამე მზის ცხელ გრდემლზე
მახვილივით დილას კვერავს.
ტიტლიკანა ვარსკვლავები –
მისხდომიან მოვარის კერას.

1978

ბიბლიიდან

ცის ქვეშეთში ძე ადამის,
ვინც განაგდებს უფლის რწმენას,
გმირსაც ელის –

ბოლო მონის.

ხმები ისმის ბიბლიიდან –

დავითის და სოლომონის.

1967

დიდ თურქობა – 1080

შესევია ჭილ-ყვაეები,
არც მიწა ჩანს,
არც ცა ლურჯი.
ქართლს და კახეთს მოსაგს გლოვა.
კლარჯეთიც და არტანუჯიც,
სიკვდილსა აქვს მოსაძოვრად.

1963

სოლომ და გომორა

როს დაამძიმებს მიწას ცოდვა
სოლომ-გომორის,
მაშინ უფალი წარღვნას მოუვლენს –
ადამის მოღვმის
ჩონჩხს აგროვებს
ღამის ყანაში.
ჭირისუფლებად კი ღრუბლები
ისევლე მოვლენ
და ცა ქეთინით გადაუხდის
შვიდჯერ
პანაშვიდს.

1966

ლეგენდის მხარე

კოლხეთი სულ ლეგენდების
იყო მხარე, ახლაც არის...
მუდამ გვარზე ხტება კვიცი.
სიახლოვეს იქ ჭურთხას და
ნაბადას,
ჯერ ქვეყანამ აღარ იცის,
თუ რა კაცი დაიბადა.

1959

მოსვია

ცეცხლის თვალემა ელვამ სივრცე
გადაიკივლა
და ვარსკვლავები გაიძურწნენ –
ბნელში რიგ-რიგად:
გაუარდა მესი
და მოვარდა უცებ მოსვია*,
რომელმაც ურცხვად ცის ლურჯი
წიგნიდან –
მთვარის ფურცელი გადაშალა
და ამოხია.

1964

* – მოსვია – თავსხმა წვიმა

კანარის ჩიტი –
ცხაურს მისკდა,
როს მიკიოტის კივილმა ცას
გადაუფრინა.

1954

როგორც მგოსანი ნიზამ განჯელი,
პოეზიაზე იგი არ მსჯელობს,
უთქმელად ამბობს –
მიქელანჯელო,
რომ მხატვრობა და პოეტობა –
არის სასჯელი.

1961

სიმყუდროვეში თვლემდა დაღლილი,
კუნძული ედო,
ვით ყურთბალიში,
ზღვას დაეჭირა კუდი მდინარის,
როცა მოესმა ხმები –
ქარიშხლის
და თოლიების ხმა გამყივარი.

1976

ცაზე კოლხეთის

არავინ უწყის ცაზე კოლხეთის –
თუ რა დროიდან დაცოცავს მზე –
ჭიამაია.

პონტო – ლომია აწეწილი
ზვირთთა ფაფართ,
და პონტოს პირას ხოხობივით
ბუდობს „აია“, –
მითებისა და ლეგენდების თავშესაფარი.

1964

მთვარე

ცის მინდორზე ნარბენალი,
 პლანეტების რიგს უგლიდა
მთვარე,
 ახლა ჩანს დაღლილი,
და ვარსკვლავთა მოოქროვილ
რიკულიდან –
 იმზირება კვლავ ბალღივით.

1971

დიდი კოლხეთი

ორმოცამდე საუკუნე –
დარახტული დის ამალით...
მიღიაც და კილიკიაც –
სულ პატარა ბილიკია,
დიდ კოლხეთში მიმავალი.

1968

ჩიტი მოგდევს და მოგძახის

აიეტის შთამომავალს,
ჩიტი მოგდევს და მოგძახის:
გმირი ცოტნეს
გზებით გველოს.
მზე – გიცოცხლებს სამეგრელოს –
საქართველოს –
ფარს და მახვილს.

1993

მეგალითები

სტრიქონთა საწნახელში დაწურული,
ყველგან,

სუყველგან რითმებია,

მათრობელა, ვითარცა „კახური“,

შენი ლექსები –

მეგალითებია*,

სადაც შენი სულია დამარხული.

1982

*– მეგალითები (ბერძნ) – უზარმაზარი ქვებისაგან აღ-
მართული ნაგებობა (აკლდამა, სამლოცველო)

ღამეს ქათქათა მოსავს ღრუბელი,
სივრცეს რქებით ჩხვერს
მთვარე ვერძივით.
სადღაც ცის ფსკერზე კვლავ მზის –
ნაღმი ძვეს.
და დედამიწას სამუდამოდ არ დაეძინოს,
მიწისძვრა არა,
თვით უფალი ანჯღრევს,
აღვიძებს.

1962

ნანა, ლილე და ენ-ლილი

ფიქრმიუწვდენ წარსულიდან –
მომავალში მიგაქანებს,
ქარ-ბორია გამოვლილი –
ძველ კოლხური იალქანი, „ნანა“¹,
„ლილე“² და „ენ-ლილი“³

1964

¹ მთვარის ღვთაება კოლხურ პანთეონში (იგულისხმება მეგრულ-სვანურ-ლაზური)

² ლილე – მზის ღვთაება (სვან)

³ ენ-ლილი – სინათლის ღვთაება (აქად)

მონატრება სულს კვლავ დაფავს
და დაგეძებ ტყაში მაფას,
მხოლოდ შენი მორჩილი.

იქნებ,

სადმე ახლო იყო,
მიტომ ასე დავჩინდრიკობ –
ტყეში ოხოკონივით.

1979

**გორდა, ფრანგული,
დავითფერული**

როდესაც სამშობლოს სამანთან,
უშქარი მომხდური მოზღვავედა,
გულის მოსაოხებლად

მავანთა,

მაშინ ერწუხთან და ტაოსთან,

თურქი და ოსმალო აოტა –

გორდამ და ფრანგულმა...

და დავითფერულმა...

მტრის, ხმლის სიკაშკაშე

გააუფერულა.

1988

ვით დედა, სულგუნს,
მწუხრი რძიან მოვარეს
ამრგვალებს
ხობის წყლის პირას –
მითაჟამის ირხევა ტოტი.
ხის კენწეროზე ასულა და
ბიჭი მარგალი,
ვხედავ, ვით უხმობს კოლხურ შავ
ტახებს
და ვით მოარღვევს ჟამთა უღრანს –
მითების და ღორების კოლტი.

1955

ესპანეთში

„ხელიკი – ნიანგის წვეთი“.
ლორკა

ნათესავეები ვხვდებით ერთმანეთს,
ლორკას თვალებით
გუმზერ ესპანეთს.
ზღაპრული ქვეყნის მე ვარ დესპანი.
და, ეს ქვეყანა –
საქართველოს
ისე მიაგავს,
ვითარცა ხელიკი, პირმშოს ნიანგის.

1981

მიმწუხრისას მოვარის ჩანგით,
არც ლორკა ჩანს,
 არც ოვიდი.
ცას გულისთქმა უხმობს მიწის.
ზღვას სურს მაღლა ამოვიდეს
და ტალღების –
 ხელებს მიწვიდის.

1956

ხმალში იწვევ

პარნასზე მსხდართ,
ხელდადებულთ –
აპოლონისა და ზევსის,
სცადონ, სიტყვა გაგიღახონ.
ხმალში იწვევ
ქართულ ლექსის, –
ამირბარს და ამიღახორს.

2003

არმაზის მთები

თოვლის სისპეტაკე ტანთ აცვიათ
და შორით მთები ჩანს

ქართული.

მთებზე რომ დგანან –

არმაზი, ზადენი,

გაიმ და გაცია, –

ჩვენი ღმერთები წარმართული.

1971

მანგუ, თენგრი, ქუჩუნდურ

ქართველებმა მონგოლთა –

ნუქერებს და ნონებს,

გზა უჩვენეს გოლგოთის,

ბრძოლის ძველი ოინით.

მაგრამ, მერე, როდესაც

მომხდურებმა იძალეს,

ქართველებმა ხელთ იპყრეს:

ხმალიც, ცელიც, ფიწალიც.

მაშინ ველზე გაისმა:

„მანგუ, თენგრი, ქუჩუნდურ –

უკვდავება ღვთის ძალით“.

1973

მიმწუხრისას კრწანისთან –
დრო –

წარსული იელვებს:
თათრებად და ლეკებად.
მტკვარი, ვით ინდიელი,
სადღაც მიერეკება,
ზვიროთ-აქლემთა ქარავანს.

1959

შენი ლექსები ლოცვებია

შენს წინ რომ დგანან მუხლმოყრილები,
შენი სამშობლოს ბორცვებია,
რომელთაც ცისკენ სირბილით,
მთებიც კი გაუოცებიათ.
ღვთის სადიდებლად აღვლენილი –
შენი ლექსები –
ლოცვებია.

1988

ბედის მღერა

რაც ოცდაათს გადაუცილდი,
არ მასვენებს,
მუდამ მესმის –
საიდანღაც გედის მღერა.
და მე ვიცი –
ზღვა და ლექსი –
არის ჩემი ბედისწერა.

1971

მუღამ ღავეხეტუბი

კვლავ აყრუებს სამყაროს –
ღრიანცელი ბელტების.
ცისიერი –
მიწისთვის,
რა ვქნა, არ მემეტები,
თორემ მე ტრანსცენდენტურ –
პლანეტების უღრანში –
მუღამ ღავეხეტები.

1969

ქვერეპი

ეს გაბაწრული დევები,
გზის პირ რომ წვანან შროშასთან,
გლეხკაცებს თავს ურჩენიათ.
თითქოს რადაცის თქმა უნდათ,
მაგრამ ხმას ვეღარ იღებენ
და პირი დაუფხენიათ.

1979

უშბა, შხარა და თეთნულდი

მთებო,
ო, როგორ გიყვართ ერთურთი,
ასეთი სიმაღლე,
პოეტს,
ვის რგებია?!
სვანეთი თითქოს ოკეანეა,
უშბა,
შხარა და თეთნულდი –
ნისლში მოცურავე აისბერგებია.

1965

ოსეზ გზა და გზა

ამფორები და სურები,
ისევ შემომხვდნენ შროშასთან,
ვითარცა სოფლის ცირები.
და დონჯშემოყრილები,
დასაველით –
მიმაცილებენ.

1967

ილოსი

აიეტის ასული –
კვლავ ზის ჭორის ბუდეში
და ბანს აძლევს მითოსის
შამბნარიც და ახოცა:
– თუ მედუა გაგიუდა და შვილებიც
დახოცა,
მაშ,
საიდან ბადიში –
ილოს მერმეროსის ძე?!

1964

შეკვივლება ამორძალის

ამოვარდა უცებ ქარი,
თითქოს რაში წარსულიდან –
დაოთხილი მოაგელვა,
მაოხარმა და მოძალემ.
კოლხურ ცაზე გაერთა ელვა –
შეკვივლება ამორძალის.

1964

ვარ ბედნიერი

საქართველოში რა გამოლევს
ნესტანს, თინათინს,
მაგრამ შენ სხვა ხარ,
 სულ სხვანაირი –
ნიჭით, გონებით,
 სახით, იერით.
სხვა არრა მინდა,
შენ რომ სუნთქავ,
 მეც იმ ჰაერით,
სულს რომ ვიბრუნებ,
 მე ამითაც ვარ ბედნიერი.

1961

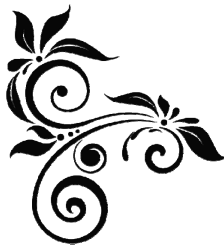
ლოდის ნატეხი მეღება
თაქვეშ,
მაგივრად მუთაქის,
ჯვარი მეღმება ირიბი.
და მე,
სიკვდილით უკვდავქმნილს,
ზღვები ნუ დამიტირებენ.

1990

ყოელისმხილველი –
მზერა პოეტის,
მიმწუხრის ცაზე ჭვრეტს სერაფიმებს,
რომლებმაც გამკრთალ ელვის ნათელზე,
როგორ მოიხსნეს ნისლის ჩადრები
და ვარსკვლავების ატლასები
როგორ გაფინეს,
ოქროს ფრთიანმა ცის ბინადრებმა.

1979

მოდინ ლურჯი განთიადები,
შავი ღრუბლების ჩოხას გაცმევენ,
რომლებსაც შვენით ელვის ყაწიმი.
შენ კი, ჰე, ზღვაო,
არავინ იცის, სიდან მოსული,
მარტოდ-მარტო ხარ.
ქარიც არ ჩანს ხმათა გამცემი,
გაცქერი სივრცეს სევდიანი
და მარტოსული.

1986

ამბობენ:

როცა გავშლით პურ-მარილს
და დარდისფერი ღვინო ისმევა,
მიცვალებულნი ჩვენი,

მაშინ, როგორც სტუმარი
მოაწყდებიან სააქაოს კარს
სასმისებით.

ცარიელია მათი სასმისი
და ვის სახელსაც ახსენებენ –
მათი ჭიქები

პირთამდე ძვირფას ღვინით
ივსება.

მიცვალებულნი ჩვენი ვახსენოთ!
რომ სასმისები არდავიწყებით
და ღვინით მუდამ ჰქონდეთ
სავსენი.

1965

სხვას არა,
ვითარც ბუნების მგოსანს,
მე უნდა მეთქვა,
რომ ზღვის დარდი და სევდაა წვიმა.
აღუბლის ტოტზე პატარა კვირტი,
ღაბუა ჩიტის
გულივით ფეთქავს.
და დილის ცვარში ვარსკვლავი
ბრწყინავს.

1962

კოლხეთით გადმოხვეწილი,
არასმქონე და ყარიბი,
წლებმა

სამოცის მოყვარეს.

აწ მზერა გზისკენ გაგირბის –
ელი
იმ “უცნობ” მოყვარეს.

2001

სავლაპი

პონტოს სანაპიროზე –
მიმწუხრისას
მეტადრე,
ისმის ზღვის ლაპარაკი:
– მზის შვილ აიეტამდე,
კოლხეთს მორჭმით მეფობდა –
დიდ ხელმწიფე სავლაკი.

1980

თუთხალია

კოლხთა უდრან წარსულში,
ისევ დავეხეტები,
და ზედიზედ იხსნება დრო-ჟამთა
ცხრაკლიტული.

და დღეებს უხარია:

რომ მოდის თუთხალია –
უფალთან წილნაყარი,
ვისაც ჰქონდა “სამყაროს
მეფეთ-მეფის”

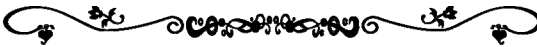
ტიტული.

1971

აჰა, მეოთხე წელია,
ხან თბილად,
ხან გამძაფრებით,
შევცქერით მე და მოსკოვი,
ცას –
მთვარის ყაჭის ძაფებით
და ვარსკვლავებით მოქსოვილს.

1982

არის საჩინო

ათასწლეულთა ღია სარკმელთან –
მზესავით ხედავს მტერიც,
მოყვარეც
და ნათელივით არის საჩინო,
რომ ისტორია,
სხვებმა არა,
“კმებმა” მოპარეს –
კოლხებს და დღესაც
აღარ უნდათ გამოაჩინონ.

1970

გამოქცეული მათა სიმაღლეს,
უმსუბუქდება

მძიმე სხეული.

ასე ჰგონია –

ახლა შინ არი.

სადღაც ზღვაში თავს იხრჩობს
მდინარე,

ამ ცხოვრებაზე ხელჩაქნეული.

1992

კოლხების ზღვა, ზღვა ჯურჯანის

გითვალთვალებენ ციდან მთიები,

მეისტორიევ,

მართალ ფურცლებს

ვით ამოხევი.

ხელში ეჭირა ღამეს მთვარე,

ვითა გუჯარი,

რომ შავ ზღვას ადრე ერქვა კოლხების,

ხოლო კასპისას –

კი ზღვა ჯურჯანის.

1989

ვაჟა მთებს დასტრიალებდა

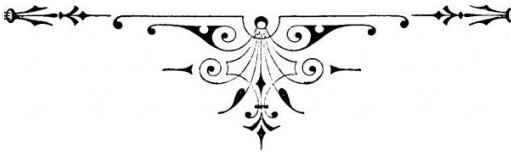
ვით ელვა მეხთა მტყორცნელი,
ვინ იცის, სად იალებდა,
ქართული ცით და ველებით.
ვაჟა მთებს დასტრიალებდა,
შენ კი ზღვებს –
ველარ ელვი.

2004

ვით ძეგლად,
ახლაც აღვიძებს სოფელს –
მამლის ყივილი,
ბღავილი ხარის.
და შავი კვამლი ასული ბუხრით.
დიღამ ცას
მთვარის ჩამოხსნა კარი
და მიაყუდა კედელზე მწუხრის.

1976

სიკვდილი –

ქორია,

სიცოცხლე –

წიწილი,

ერთს ჩაუქროლებს და...

მისი ნადავლია,

რადგან ღვთით ასე ავალია.

მზე – ევაა და,

მთვარე – ადამია,

ვარსკვლავები – მათი შთამომავალია.

1984

ვით ბაყბაყ დევს ამირანი,
ზღვისკარად,
ახლა რომ შევები,
გარდასულ უამთა ქარებია.
კოლხთა მიწაზე ლურჯი ტბები
და გუბეები,
აიეტის რკინის ხარების –
ნაჩლიქარებია.

1959

მამლის ყივილის ნაბილიკარზე –
ქართული მთვარე
ნათელს მთარხევს,
ღუმს გორის ციხე და ღუმს ატენი
და მთვარე გდია ჭალიკონში –
მტკვრის და ღიახვის,
გულგანგმირული გამთენიის
ელვის სატვერით.

1967

მერცხლები

ოჯახის პატრონს ხმობენ ჭიკჭიკით,
წასულა ყველა,

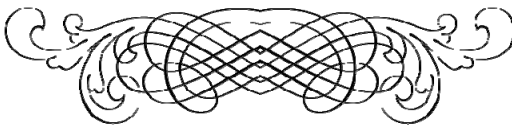
არ ჩანს არავინ.

დგანან ალგები, ვითარც მათი
მოსაგონარი.

ტანზე მოუსხამთ ბერებოვით
ღამის წკვარამი

მერცხლებს და მთვარე უკიდიათ
მკერდზე ოღარად.

1981

სამღურაჲო

ძალუმადური ყოფნა მოგწყინდა
და გამგზავრება “იქით”
ირჩიე.

ბევრჯერ დატოვე ღიად კარები,
მაგრამ სიკვდილი
ვერ შეიხვიე,
სათოფეზეც კი არ გეკარება.

2004

მეცხრე

ჩემი ბავშვობის მოგონებები,
თან წაუღიათ
გაფრენილ მერცხლებს,
ცას მკერდს უმშვენებს ცისარტყელა,
ვითა ოლარი.

ღელა,

მოვედი შენ საფლავთან მე –
რიგით მეცხრე –
შვილი, პოეტი და ნაბოლარა.

1983

ნეფერტიტი

მესტატეხით და ჭექა-ქუხილით,
არავინ უწყის,
თუ რამდენი ხანი გავიდა,
საწყალი მთვარე რომ დაღუპულ
ღრუბლებს მისტირის
და ათასეულ წლის უღრანიდან –
შუბლშეჭმუხვნილი
იმზირება ნეფერტიტივით.

1962

მთვარის ბინადარი

სადღაც ცისკრის ვარსკვლავი –
ღამის შიშით ცახცახებს,
თუმც საამო დარია.

შორ სივრცეებს გავძახი:
რომ მე ბინადარი ვარ –
ოცნების ლურჯ
მთაზე მდგარ –
მთვარის თეთრი სასახლის.

1964

თვალს კოლხეთში ახელდა

ფრთები უფალმა უბოძა,

ფრენას დაჩვეულს ისედაც.

თვალებს კოლხეთში ახელდა

ყრმა,

ვისაც გუნდი მისდევდა

“მამაც ზღვარგადამლახველთა”.

1988

კაცობრიობაჲ

ერთურთის მგრობის და სიძულვილის –
ამდენი მატლი
და ამდენი შურის ობობა,
სანამ ვითმინო, ვითარც იობმა?!
უსინდისობა,
უნდობლობა,
უმეგობრობა, –
გრცხვენოდეს! –
შტერო კაცობრიობაჲ!

1961

მონება

ქართული მიწის კი არა,
ამდენ მტერ-ოხერ-მოკეთეს,
ვეღარ აკავებს ღობე ცის!
სადა ხარ, ღმერთო!
მონება!

ერს –
შენსკენ კისერმოღრეცილს!

1991

ლაშარი და ლომისი

მუხლმოყრილი ლოცვად დგას
ლაშარი და ლომისი.
მთიდან არაგვს ჩამოაქვს
დის მოჭრილი ნაწნავი.
აღკეთიდან მოისმის –
მგლის ლეკვების წკავწკავი.

1989

ცაო

გხეხავენ შავი ღრუბლები,
მაგრამ არა და არ ცვდება.
მაღიმაღ გესაუბრები,
ცაო, შენ დაგენაცვლები,
რადგან დღითი-დღე თეთრდები,
ასფალტზე ყრია მარცვლები
ივლისის მზის და... აგვისტოს
კენკავენ წვიმის წვეთები.

1968

თეთროსანი

“მზე – დედა ჩემი...”

ვინც ადამის მოღუმისათვის
აღამა და ათენა,
თაყვანსა ვცემ დემეტრას,
გეას, რეას, ათენას.
მუხლმოყრილი მოვუსმენ –
ძველ სამისნოს დელფოსას.
და, ვით სანთელს, მზეს ვუნთებ –
ჩემს დიდ დედა –
“თეთროსანს”.

1964

ღრუბლები ზღვებიდან ამოდიან
და მდინარეებს და
რუს უვლიან,
წვიმებით სავსე აქვთ ჩიხახვები.
ყოფნა-არყოფნის შუა –
უფსკრულია,
ღვინიასავით,
ბრალი, ვინც იქ გადიხვება.

1974

სანამ აბელი იყო ცოცხალი,
ციდან ვარსკვლავნი
დაჰხაროდენ მოკაშკაშენი,
ადამის მოდგმის სახელი კი
ზღვისებრ გრგვინაუდა.
აწი შენ, რაღა გეშეულება,
მოდგმავ კაენის,
ცოდვილი მიწის საწყალ ბინადარს.

1969

თეთრად გასკორილ ლედვის ტოტზე –
სხედან ქათმები,
მოხუცი ბებო, როგორც წარმართი,
მანც მოუხმობს საქათმისკენ:
– ოო კარ! ოო კარი!
ცად ვარსკვლავები, –
სინათლის ეს გოლიათები,
დღისა და ღამის ორკაპ ფერზე
ჩუმად როკავენ.

1955

ზღვისკარად დამდგარს,
ფერმკრთალი ტალღა,
სულ პაწაწინა,
როგორც მზეწვია,
მომეახლა და ჩამჩურჩულა:
მე მედეას ცრემლის წვეთი ვარ,
გამოვექეცი უამთა უტევანს,
ჩემს კოლხეთამდე რომ მომეღწია,
მხოლოდ ამის თქმა მოასწრო და...
სული განუტევა.

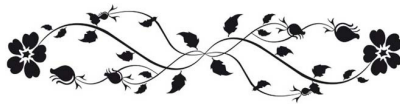
1963

ბოთლი

გზისპირას თოვლში გდია
გატეხილი
ბოთლი ოჯალემის
და ეზმანება ქარტეხილი
თოვლს,
წითლად მომღიმარს და
გალეშილს.

1955

3000 ინი და იანი

ვხედავ,
როგორ მადლდება,
ხან ნისლად,
 ხან ქარიშხლად
და მიელტვის მზიანეთს.
ელვა –
სულის არის ხმა,
 ვით ინის და იანის.

1966

გზა შორეული

იმ შორეულ წარსულში –
გახსოვს ყოფნა

სხვა იყო;

ღამე ქერუბიმები სხვა ნათელით
გმოსავდნენ.

არავინ უწყის, რამდენი განვლე
გზა და ქაოსი.

და რამდენი იცხოვრე შენ –
ამქვეყნად მოსვლამდე,

მიტომბაა სიკვდილი ახლა
რომ არ გაოცებს.

2004

ლერწამი

ძველ ხობოსის ზვიროებს ჩაცქერს,
ბებერი და მზის დუყება
უამი –
ყოელის დამლეწავი.
პარას ჭაღას მიუყვება
და მთარხევს ტანს ლერწამი.

1967

მთებს გადმოდიან უჩუმრად,
ქათქათა ფაფახიანი
ღრუბლები –
თული ლეკვები,
ამტვრევენ ყინვის ცხრაკლიტულს.
და სუსხი აზრობს –
დეკემბრის
ცას –
ვარსკვლავებით გაკვირტულს.

1957

უმეოღომა

ღვინის ღმერთი დიონისე,
მზის ტოლ მტევნებს
 წურავს მუჭით,
თამადაა შეუცვლელი.
ებერება ქვევრს –
 მუცელი.

1961

ქარი სახელოჩამოხეული,
არავინ უწყის –
 სად არ ნათრევი,
მიდის...
მიჰყვება ზვირთთა ამქარი.
ზღვაც უძილო და
 ღამენათევი,
ნაპირს მოადგა და დაამთქნარა.

1969

მზე იბანდა ოქროს დაღალს,
წყალს ისხამდა

მუჭა-მუჭა

და როდესაც დაიქუხა,

მთვარე სადღაც მიიმალა,

ზღვას კი სახე დაეჭმუჭნა.

1969

უშავში

სხედან ვარსკვლავები და
 ღამეს ყაჭისდაფივით –
მთვარის მორგვზე ართავენ...
ღღებები კი მზესავით ისევ უკან
 მოგტირის;
რადგან იყავ ღმერთივით –
 მაღალი და მართალი,
მგოსანთ შორის მგოსანი,
 მომავლის ორიენტირი.

2003

ქარიშხალი

აღბათ ღმერთმაც აღარ იცის,
ეს დემონი –
ცის და მიწის,
ზღვაზე გამდებელი ხიდის,
სად იშვა ეს ქარიშხალი,
ან სად მიდის.

1990

მითრიდატე პონტოელის ეპიტამები

მარადუამს ცისკენ ხელეზგაწვდილი,
ხან თეთრად და ხან
შავად ირთვება
და ბოლავს... განა ეტნას მთებია,
ქართი ნაწერი,
ო, ის ზვირთები –
დიდ მითრიდატე პონტოელის
ეპიტამებია.

1968

წიგნის კითხვისას

“გლახის ნაამბობიდან” –

მესმის:

“ჩქარა როზგები!”

ღამეა და...

კვნესის ხმა ვარსკვლავებს

უერთდება

და ჩამოდის სინათლედ

სუნთქვა ანგელოზების,

გაოცება სივრცეთა

და ღუმილი ღმერთების.

1980

**ანდრია მოციქულს და სვიმონ
კანანელს**

ჩემს კოლხთა სულიერ მოძღვართ
და ნათესავთ –
ანდრია მოციქულს
და სვიმონ კანანელს,
რომ ქრისტეს სიყვარულს –
კოლხეთში თესავდნენ,
ურჯულოებმა ვერ მოანანეს.

1970

როგორც თეთრი და შავი არაგვი

დამის ჭიშკართან გიცდის დიდება,

მაგრამ შენ მისთვის

აღარ გცალია,

რადგან არ ყოფნა,

ყოფნით დარაგვე,

სიკვდილ-სიცოცხლე ტყუპისცალია,

როგორც თეთრი და

შავი არაგვი.

1968

ცა –
 ღმერთების სამკვიდროა,
მოკვდათათვის სანუკვარი.
მიტომ ჰკიდებს –
 ღურჯ ღრუბლების
გობელენებს.
ზღვას ჰგავს –
 ტროა,
 ელვა –
პარისს,
 მზეს – ელენე.

1987

მოვალთ ტირილით...
და სიცოცხლის ციციქნა მუჭებით,
ამ წუთისოფლის კაბის კალთას
ვებლაუჭებით.

ის კი გვიშორებს,
როგორც ავი დედინაცვალი,
სად ხარ, სიკვდილო,
შენ გენაცვალე.

2003

ბორგავს პონტო

გადავიწყებას ათასწლეულთა –
გზა გადულახავს
დასაბრკოლები:
არ ჩანს სანები,
არც ჭანები და არც ზანები.
არც კასიტები, კორაქსები
და არც კოლები*.
და ბორგავს პონტო...
ვაჰ, ისინი თუ ეზმანება.

1964

* კოლხური (ქართველური) ტომები

მზეზე არა,
შავ დღეებზე დარდით,
შეჭმუხვანია ღამეს
მთვარის შუბლი.
წყვიადიდან სინათლედ რომ ისმის –
ვარსკვლავები –
სიტყვებია უფლის,
დაფარული იდუმალი ნისლით.

1978

დიდგორი

თუმც მინაველულა წელი ცხრაასი
და მაინც მოისმის

სიკვდილის

ჭიხინი

და კენესა შუამდე გაპობილ

კაც-ცხენის.

ისე დგას დიდგორი შუბლშეჭმუხენილი,
თითქოს და დავითი

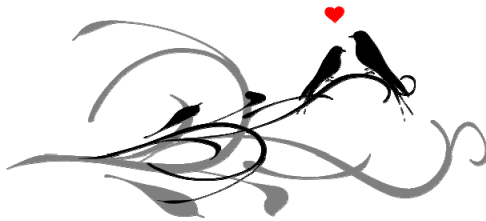
ბრძოლის ველს გასცქერის.

1977

ზღვა იყო მკრთალი
და გარინდული,
ვითარცა მულღაზანზარის ველი.
მზემ კი ღრუბლების დასწვა ზვინები
მერე სამყაროს მოხვია ხელი
და წაიყვანა –
სიჩუმეში დასაძინებლად.

1984

ქრისტესავით ამაღლების

მწუხრის კაბა შემოხვეულს,
აზიდავენ ტანს ნაძვივით, –
ცისკენ მთები და ტალღები.
ზღვას კი ფიქრი არ აძინებს –
ქრისტესავით –
ამაღლების.

1959

მიმწუხრისას ცის ტაძარში,
კვლავ ატყდება
ჩამავალ მზის –
ზარის რეკვა.
მერე მთვარე დააჯდება
ღამის ბუდეს
და ვარსკვლავებს გამოჩეკავს.

1960

აშე

როდესაც სულს ცისკენ მჭროლავს,
გულმა თვალი მიაღვენა,
მაშინ გაქრნენ ვარსკვლავები –
 ცის ბარტყები.
და სინათლის დიადემად –
დამადგა მზე და ფერები
 ცისარტყელის.

1965

ირემი

შუბლში ჰკრეს ტყვია ხირიმის,
მთებთან არ აღაპარაკეს,
უხმობს თურმე ის ირემი,
ბღავილით სამას არაგველს,
– აქ ვართო! –
ობელისკიდან,
გაქვავებული ხმა ისმის.
ყაყაჩოების ცეცხლს ანთებს –
ნარიყალა და კრწანისი.

1991

სარვა ბატა

ზესკნელსა და ქვესკნელს ატანს,
სული ჩემი –

სარვა-გატა.

თუმც ჯერ არ აქვს ცაში ბინა.

ვჭვრეტ:

სიკვდილზე ამალღებულს,
განშორების ფრთებით მფრინავს.

1999

ფეხდაფეხ დაგვდეგ ყველგან,
ყოველთვის,
წამით არ გვტოვებ,
თავზე გვევლები.
ეჭა, სიკედილო, ხარ უცვლელი,
ჩვენ კი ვიცვლებით.
და ვხმობთ სიცოცხლედ –
იმ გაელვებას,
წამით, შიშით რომ ველაციცები.

2001

ც ა ვ ე ნ ა ხ ი ა

ზესკნელი – სულთა სასაფლაოა,
ჩვენი წარსული იქ რომ მარხია,
მიტომ ცრემლებად მიიწვევენ
იქ შადრევნები.
ლოცვა-ვედრებით გაფოთლილი
ცა-ვენახია,
ჩამოსუნძლული იმედების ოქროს
მტკვნებით.

1980

**ქვეყნად ქართველი არასოდეს
ბაღაქარდება**

ვითარც ყინული, გულო, არ თბები,
 შორ მომავლიდან –
თუმც ყიჟინა გესმის ქართვების.
ქვეყნად ქართველი არასოდეს
 გაღაქარდება,
არწივის მართვე არ იქცევა
 ძერის ქარდებად,
მაშ, გულო ჩემო, ეს საწუთრო,
 რას გემართლება!

1993

საუკუნეა ოცდაცამეტი

არც არრას ვაკლებ
და არც ვამეტებ,
საუკუნეა ოცდაცამეტი,
რომ ფაზისი და პონტო ვექსინის,
დალატის შხამით წუხს
დაგესლილი.

კოლხეთის ცაზე –
ვარსკვლავების ოქროს რიკები,
ორფეოსის ხმით რომ ირხევა
და იდრიკება.

1993

აკრავს ელვის ოქროს ნალი

უხილაგმა მეხი ტყორცნა
და ჩააქრო მნათთა კერა,
 ცას ავარდა –
ცეცხლის აღი,
სადღაც ქარი მიაგელვებს
ღრუბლის მერანს,
 აკრავს ელვის ოქროს ნალი.

1978

მწვანე ბორცვები

მირიადი წლის სიმყუდროვიდან –
მზე კვლავ ამოდის

როგორც ოცნება.

იებს მაწვდიან საფლავების

მწვანე ბორცვები.

ხეებიც ცისკენ ხელებს იშვერენ,

მაგრამ არ ვიცი,

ვერ ვგებულობ,

რას მანიშნებენ.

1970

შორეთიდან მოსულებმა –
ზვირთებმა როს ჩაახველეს.
აყირავდა ზღვა სველ ქარში.
და მოადგა მერე ხმელეთს,
ერეოდა ცრემლი ხმაში.

1964

კოლხეთის ძველ კარიბჭეს

საიდანღაც კოლხური –
მესმის ტკბილი ჰანგები,
სიცოცხლეს –
რომ მანიჭებს,
მაინც ვერ მივაგენი –
კოლხეთის ძველ კარიბჭეს.

1959

გზა სიცოცხლის

ქვეყნად წამიერი ყოფნა,
არაეინ უწყის,
რას ავალებს,
მოკვდავნი რომ მისტირიან.
სადღაც,
შორეთს მიმავალი
გზა სიცოცხლის –
სიკვდილია.

1961

სძინავთ პონტოში

გადავიწყების ნისლით დაფარულთ,
ათასწლეულთა ქართთ

გალეშილთ,

სძინავთ პონტოში –

ჩემს კოლხურ ფლორებს და

ფაუნებს.

ბევრი,

კოლხეთს ისტორიის ცივ უღრანებში,

ოცნებითაც ვერ იმოგზაურებს.

1979

ვერცხლისფრად მბზინავ ნაძვის ტოტებზე –
ყინვის ზოლება –

თოვლის ქულები,

სხედან კანკალით, ვით დამფრთხალი
კატის კნუტები.

ფიფქთა პეპლები მოფარფატებს ციდან
ულევი,

წამიც-და ყველა მიწის ხელით

სულს განუტეებს.

1960

ამოცვივდნენ და ცას ვარსკვლავებმა,
დუმილის შავი ფარდა ახადეს,
მაგრამ ღრუბლებმა წამს დაფარეს
 მთვარის მიზგითი,
ვით მწუხარება ორჯერ ნახადი,
ღამეა სოფლად,
 სწორედ ისეთი.

1993

როცა ამქვეყნად მოვალთ ტირილით,
ათიათასჯერ დათვლილ დღეებს,
როგორც მონეტებს,
ჩვენი გამჩენი გვაძლევს ნისიად.
რადგან სიკვდილი –
დიდი პოეტის,
ქვეყნად სიცოცხლის დასასრულის
დასაწყისია.

1998

ორმოცდაათი წელია,
სისხლში და ცრემლში ნავლები
რაც მღერი...

კვლავაც იმღერე...
და დაუყენე თვალები
მტერს,

სიკვდილსა და სიბერეს.

2004

მწველსა და მშვენიერს

სიკვდილ-სიცოცხლის
შავ ყდაში ჩასმული –
ყოფნა და არყოფნა,
ღამის და დღის ნაწერს მიაგავს
ორ რგეულს,
რომელსაც ვერა და ვერ შეველიე.
ცეცხლოვან ორეულს –
მწველსა და მშვენიერს.

2004

ბოლო იმედი

დრო მოვა როცა,
შენს ბოლო იმედს,
თავს შეაფარებ –
მთაწმინდის მღვიმეს.

1999

სადაც დანტეა

უამს მიმწუხრისას, როცა მიწაზე –
ვარდ-ყვავილების

ფერად ნაფენი,

მზე შემოიხვევს სიმყუდროვის

ყვითელ მანტიას,

მაშინ აყვები ვარსკვლავების –

ყვითელ ქვაფენილს,

კარს მიაღებები –

სად ვაჟა და

სადაც დანტეა.

1991

ბრძანებს მესია

ვით მდინარეს ნაკადული,
სიცოცხლე კვლავ
სიკვდილს ერთვის,
ასე ბრძანებს მესია:
მომაკვდავის ცრემლის წვეთი,
ზღვაზე უმძიმესია.

1967

ზამთრის ფლეიტა

გამთენიისას ცა იწყებს გალობას:
უჭირავს მთოვარის დაირა
და თარი.

ყინვები გაბზარულ გუბებს ამთელებენ.
თოვლის ქათქათა ხემს უსვამს
ზამთარი,

ცვივა ბგერებად ფანტელები.

1959

თურქეთისაკენ მიქცეულ ზვირთიდან –
ხმა ისმის გაყიდულ
ძისა და ასულის.

უფალი მიუზღავს ჩვენს დამქცევს
ერთს ათად.

ზღვა –

გლოვან კოლხეთის წარსულის,
პალიასტომის ტბა – ცრემლია დედათა.

1957

დილა ზღვად ჩაყრის ჭუჭყიანი
დრუბლების სარეცხს,
ქარი მაშინვე ამოიტანს,
მაგრად გაწურავს
და დაკიდებს ელვის ბაწარზე.
მოვა შუადღე, როგორც ქალწული,
დრუბლის თეთრეულს მზის უთოთი
დააუთავებს.

მერე ციდან კი,
ღრმად მოხუცი
მწუხრი გამოდის,
აწყობს თეთრეულს ღამის კამოდში.

1969

მთებს და მწვერვალებს

ცეცხლოვან ომებში მკედარ
ათასწლეულებს,
მთებსა და მწვერვალებს,
ზღვებსა და ვარსკვლავებს
და ელვას ზეცაში შიშით რომ
ცახცახებს –
“კოლხური ფსალმუნით” –
მე სული ჩაუდგი
და ჩემს წიგნებში დავასახლე.

1998

ცეროღენას ზღაპარი

ცამ რაღაც გადაიხარხარა,
მერე ხმა უცვებ
გაკმიდა.

და ღამეს დილა მოშივდა.
გამოკრთა მთვარის სარკმლიდან
შუქი,
ვით ღვევის კოშკიდან.

1958

დღეებს, ვით მეციხოვნეებს,
აღარ გაუდით ჩქამი
და ეუფლება ღამე –
უფლის ნაბოძვარ ნათელს,
ზარს არ არისხებს მნათე,
შიგნიდან ტყდება ციხე
და ჩვენს ყოფნის ძაფს სიკვდილი,
თითზე გულმშვიდად იხვევს.

1984

ჩე გოლა*

კლდეზე ვერძია გამოკვეთილი,
მაგრამ არა ჩანს
ფარა დამფრთხალი
და ღელეები, მწყემსო კეთილო –
შენ დაგეძებენ
ზაფხულ-ზამთარი
და ფესშიშველი ტყე-ღრეებში
დატანტალებენ.

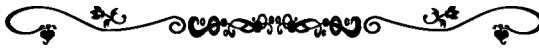
1965

* ჩეგოლა – თეთრი მთა (მეგრ.)

კალმის მახვილით მიუხსტები
სიკვიდის ჯიქურად,
ვერ დაიფარავს ღამის ტინები.
ოცდამეერთე საუკუნის
კარს მოვიხურავ
და გავქვები მარადიულ უამთა
ღინებას,
უსასრულობის დასასრულამდე.

2004

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ	6
ფაუსტური.....	25
ისევ დედამოკა.....	26
მუზების ტაძარი	27
თავს გვაწონებს ეს ბუნება.....	28
სვეტიცხოველი აღარ ახსენო	29
ქვეყანა კოლხ-იბერთა.....	30
როგორც მენავეთა მოძღვარს.....	31
*** ღამის იქიდან.....	32
რაა სიცოცხლე.....	33
პარნასისკენ მიმავალს	34
*** ხან თეთრი მოსავთ	35
გედონის საწმისი.....	36
*** ცხოვრების დიად აზრით	37
შენი ხსოვნა.....	38
დგას აღმართული.....	39
*** მარადისობის ცისფერ	40
იწყეს რეკვა ფარებმა.....	41
*** პონტოს ზვირთნი.....	42
*** რადგან ამქვეყნად.....	43

*** ველოდები იმ წუთებს.....	44
ვაინახები.....	45
*** გამოენიისას ვარსკვლავები.....	46
დიღემა	47
აკე.....	48
ხედავთ	49
ხაშეფსუტის მუშია	50
მგალობელი ცაცხვი.....	51
კამათლები.....	52
არესის ქანდაკება სპარტაში.....	53
*** ვიცით, რომ ცხოვრება.....	54
*** ობლად დარჩენილ.....	55
არის დიდი სამეფო	56
ხობის და პალიასტომის ღვთისმშობელს	57
სიტურფის ნერგი	58
ფილემონ და ბაკიდე	59
როგორც გალილეელი	60
ვარ ბედნიერი	61
*** თვალს ჩაუკრავს მიწას	62
ფასიანე.....	63
სათაფლიასთან.....	64
გაუხედნავი კვიცები.....	65

ღამე ფშავში.....	66
ხეები.....	67
*** ეჰ, საუკუნე.....	68
მგოსანი.....	69
*** ჩემი წარმოსახვების.....	70
*** ველარ აჩერებს.....	71
სიყვარულო.....	72
ბუნება.....	73
ვანია არქიპოვი.....	74
ხმა იღუმალი.....	75
კაკეასიონი.....	76
*** რადგან მოვედით.....	77
ასტროლოგივით.....	78
*** მარადიული, ვითარც ნათელი.....	79
ციცინათელა.....	80
ბჰაგავად გიტა.....	81
ნილოსი და ფაზისი.....	82
სიცოცხლე.....	83
იიდან და ენძელიდან.....	84
*** გამონჩდა მტრედი.....	85
ვითარც ყივჩაღი.....	86
*** სიმღერის ტოტზე.....	87
ქაფი.....	88

*** იბობოქრეს და ბოლოს.....	89
არმაზ და ზადენ.....	90
კოლხეთი იყო სამოთხე.....	91
*** დასავლით მიჰქრის.....	92
*** მისთვის დღე იყო.....	93
*** დღისა და ღამის მღვრიე.....	94
*** გაჩენის დღიდან.....	95
სიყვარულის მტევანი.....	96
გვიდგას თვალებში.....	97
მარილზე მიხვალ აღზევანს.....	98
იმედი.....	99
თენება და ღამება.....	100
*** მზე ბავშვივით.....	101
*** არაქაური უბერავს ქარი.....	102
ხეთური და ხათური.....	103
ფასიანეს ქანდაკება.....	104
*** სულო.....	105
ბერძენმა და კელტებმაც.....	106
*** მაწვალებს ზეცის უსასრულობა...	107
ცხენისწყალთან.....	108
*** დასაბამიდან მოდგმას ადამის.....	109
პეგასიცი და ბუცეფალიცი.....	110
*** ვითარც შექედლოთ.....	111

რიპო, ღიღე, შამაშ-რერა.....	112
*** ის ყველგან არის.....	113
ვერხვი, ოლე.....	114
*** დღის ბოლოს კი.....	115
ახალი მთვარე.....	116
*** ბაღში მდგარ ციცქნა.....	117
ცამეტური.....	118
*** მდგარი პონტოს ზღვის.....	119
დახილი.....	120
*** რომ ველარ იცნონ.....	121
ვერ დავეხსნები.....	122
*** ცის ქუჩაში ქარი კვლავ ყრის	123
ბიბლიიდან.....	124
დიდ თურქობა – 1080.....	125
სოდომ და გომორა.....	126
ლეგენდის მხარე.....	127
მოსვია.....	128
*** კანარის ჩიტი.....	129
*** როგორც მგოსანი.....	130
*** სიმყუდროვეში თვლემდა	131
ცაზე კოლხეთის.....	132
მთვარე.....	133
ღიღი კოლხეთი.....	134

ჩიტი მოგდევს და მოგძახის.....	135
მეგალითები.....	136
*** ღამეს ქათქათა.....	137
ნანა, ლილე და ენ-ლილი.....	138
*** მონატრება სულს.....	139
გორდა, ფრანგული, დავითფერული.....	140
*** ვით დედა.....	141
ესპანეთში.....	142
*** მიმწუხრისას.....	143
ხმალში იწვევ.....	144
არმაზის მთები.....	145
მანგუ, თენგრი, ქუჩუნდურ.....	146
*** მიმწუხრისას კრწანისთან.....	147
შენი ლექსები ლოცვებია.....	148
გედის მღერა.....	149
მუდამ დავეხეტები.....	150
ქვევრები.....	151
უშბა, შხარა და თეთნულდი.....	152
ისევ გზა და გზა.....	153
ილოსი.....	154
შეკივლება ამორძალის.....	155
გლექსკაცის სიკვდილი.....	156
უტუფურსი.....	157

ვარ ბედნიერი	158
*** ლოდის ნატეხი მედება.....	159
*** ყოვლისმხილველი	160
*** მოდიან ლურჯი განთიადები.....	161
*** ამბობენ.....	162
*** სხვას არა.....	163
*** კოლხეთით გადმოსხვეწილი.....	164
სავლაკი.....	165
თუთხალია.....	166
*** აჰა, მეოთხე წელია.....	167
არის საჩინო.....	168
*** გამოქცეული მათა.....	169
კოლხების ზღვა, ზღვა.....	170
ვაჟა მთებს დასტრიალებს	171
*** ვით ძველად.....	172
*** სიკვდილი	173
*** ვით ბაყბაყ დევს.....	174
*** მამლის ყივილის.....	175
მერცხლები	176
სამღურავი	177
მეცხრე.....	178
ნეფერტიტივით	179
მთვარის ბინადარი	180

თვალს კოლხეთში ახედდა.....	181
კაცობრიობავ.....	182
მოსედე.....	183
ლაშარი და ლომისი.....	184
ცაო.....	185
თეთროსანი.....	186
*** ღრუბლები.....	187
*** სანამ აბელი იყო.....	188
*** თეთრად გასკორილ.....	189
*** ზღვისკარად დამდგარს.....	190
ბოთლი.....	191
ვით ინის და იანის.....	192
*** გასცქერი სივრცეს.....	193
გზა შორეული.....	194
ლერწამი.....	195
*** მთებს გადმოდიან.....	196
შემოდგომა.....	197
*** ქარი სახელოჩამოსეული.....	198
*** მზე იბანდა ოქროს.....	199
ფშავში.....	200
ქარიშხალი.....	201
მითრიდატე პონტოელის.....	202
წიგნის კითხვისას.....	203

ანდრია მოციქულს და სვიმონ	204
როგორც თეთრი და შავი.....	205
*** ცა.....	206
*** მოვალთ ტირილით	207
ბორგავს პონტო.....	208
*** მზეზე არა.....	209
დიდგორი	210
*** ზღვა იყო მკრთალი.....	211
ქრისტესავით ამალღების.....	212
*** მიმწუხრისას ცის ტაძარში.....	213
აუმ.....	214
ირემი	215
სარვა გატა.....	216
*** ფეხდაფეხ დაგვდექ.....	217
ცა ვენახია.....	218
ქვეყნად ქართველი არასოდეს	219
საუკუნეა ოცდაცამეტი.....	220
აკრავს ეღვის ოქროს ნალი.....	221
მწვანე ბორცვები	222
*** შორეთიდან მოსულებმა	223
კოლხეთის ძველ კარიბჭეს.....	224
გზა სიცოცხლის.....	225
სძინავთ პონტოში.....	226

*** ვერცხლისფრად მბზინავ.....	227
*** ამოცვივდნენ და ცას.....	228
*** როცა ამქვეყნად მოვალთ	229
*** ცაცხვებზე მოვლემარე.....	230
*** ორმოცდაათი წელია.....	231
მწველსა და მშვენიერს.....	232
ბოლო იმედი.....	233
სადაც დანტეა.....	234
ბრძანებს მესია.....	235
ზამთრის ფლეიტა.....	236
*** თურქეთისაკენ მიქცეულ.....	237
*** დილა ზღვად ჩაყრის.....	238
მთებს და მწვერვალებს.....	239
ცეროდენას ზღაპარი.....	240
*** დღეებს, ვით მეციხოვნეებს.....	241
ჩე გოლა.....	242
*** კალმის მახვილით.....	243
ამ წიგნში ბინადრობს.....	244

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 42

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 42

გამომცემლობის
რედაქტორი – ხათუნა ამაღლობელი
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უფხვირიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღუმბაძე
კორექტორი – მანანა მაგულაშვილი
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ბათუ ღოღვაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიტაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com